

המישפה

עתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על המצפה עם ההוספה הספרותית החדשה רמת המצפה:

באוסטריא-אונגריא:
רשנה 7 כתרין
לחצי שנה 3 50
רבע 1.75

באשכנז:
לשנה 8. — כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

על המצפה כלי ההוספה הספרותית אין לתתוב.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גדל השטח

כרבת מ"ט חצי הכתר. כראש הגליון שנ כתרין.

גליון בודד 12 חרין.

המישנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם מקומו הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918 הארסה לבית המערכת ולארכיוניסטריה

"HAMICPE"

ul. Sw. Sebastyana 32. Kraków.
(בהיץ לארץ להיטריה: Oesterreich.)

Kraków, 6 Listopada 1908.

גליון מד.

פראנק, י"ב חשון פ' לך יך הרס"ט

מתוך פחד.

לעשות או לדבר דבר מתוך פחד, שלא כפי ידיעתו והכרתו, זוהי מדת כל התלוי בדעת אחרים. היהודים יודעים לספר הרכה על-אדות יסורי-נפש כאלה. זוהי מרגידי נוראה, הממלאה את כל דברי ימינו כנלות אירפה. זה כחמישים שנה נכנסה חרות האמונה והבעת הדעות אל תוך חקי רוב הממלכות באירפה. ואמנם יש ליהודים אופנים שונים לחיות ע"פ הכרתם, להביע דעתם בגלוי, לקרוא תגר על כל עולה, הנעשה להם, לדרוש משפט צדק וגם הם יכולים לחרוץ משפט, אם יעלה הגורל עליהם לשבת כבי"ד של משכעים. וככל זאת עוד כמה דרכים נדורות בערם למרות חרות האמונה ושווי-הזכויות. כמה דברים צריך היהודי לעשות ולדבר שלא כפי הכרתו ולמנוע פיו מדבר דברים, שהוא רוצה וצריך לדבר. כי על כן הוא תלוי בדעת אחרים ועליו לכטל דעתו מפני דעתם. היהודי רגיל כל כך בצרת נפשו ואת עד שאינו מצטער עוד עליה, רעה מוכרחת היא בעיניו.

ישנם אופנים כחיי הצבור, שאם נדון בהם על פי כונת החקים, ע"פ הסכרה וע"פ היושר, נכוא לידי החלטה, שהיהודי פסול לחוות דעתו בהם, כי ברור מראש, שלא יביע דעתו ע"פ הכרתו האמתית, כי-אם ע"פ כפיה או ע"פ ע"פ רמיוה או מתוך פחד. הנה למשל בכחירות, המורשה לאיזה בית-ועד או לפרלמנט צריך להכחיר ע"פ חות-דעת אורחים חפשיים. אם כאמת יבחר המורשה ע"פ חות דעת חפשיית, הרי הוא כחיר העם ואם

ברוסיא. והיהודים, ככדי להציל את אחיהם ממות ואת הונם משודדים, חללו את שבועתם ע"פ פקודת צווריהם וחיבו את הזכאי וזכו את ההיב, למרות הכרתם את ההפך. המשפט הוא משפט פולוני-לנדיעל הידוע. האחרון האשים את פולוני, בעודנו מניסטור למשפטים, כי הוא רודף כצע, עושה עשר כשהד וכחמס ורועה זונות. לנדיעל נדון על הוצאת דבות שוא והצליח להוכיח בראיות ובעדים, כי כל מה שאמר אמת היא. השופטים כלם היו נכונים להוציא את לנדיעל זכאי. אבל פסק-דין בזה היה חרפה עצומה על הממשלה, שאיש כפולוני שמש כה בתור מניסטור למשפטים, על כן היה נחוץ מאד לחיב את לנדיעל הזכאי, אע"פ שהכל ידעו צדקתו. אלו היו השופטים אנשים חפשיים, המקיימים שבועתם כאמונה, למרות חרפת הממשלה ונגזק התקופים, היה לנדיעל יוצא זכאי. אבל הלא רק לתכלית זאת היים ה"ת" אלף יהודים באונגרון למען הוציא את המפלגה המדיארית המושלת מכל מכוכה ומצוקה וגם במשפט הזה השתמשו התקופים, ומה שמרגזו עוד יותר: האנטישמיות, בשופטים היהודים, כי המה יהללו כשבילם את שבועתם ויצילו בזה את הכיכס האנטישמי פולוני. לתכלית זאת אים פולוני עצמו ועתוני האנטישמים בגלוי בשופטים היהודים, כי כהעיוס לשפוט משפט אמת ופילו משערת פולוני ארצה, או אחת דתם של כל שמונים רבוא היהודים באונגרון להשמיד ולהרג ולאבד ושללם לכו. זאת אימו בגלוי ועיני הממשלה הלכרלית רואות והפוליציא וכתו המשפט לא מחו בהם. והשופטים היהודים תחת להגיד לראש השופטים

והשתקע הלך וכבה — ומאות צלילי-פעמונים ענו לעמתי מכל פנות העיר, החזיקו בו ויהגלגלו בתוך האויר זה לקראת זה, התנגשו, התפיצו ויהלילו רודפים, דוחפים, דוחקים זה את זה...
השערים והדלתות נפתחו לאחד-אחד, ואנשים לבושי-חג מלאו את הרחובות וכצעדי-שבתון הלכו להם — להיכן, לא ידעתי.
מלא המהון נמשכתי עם זרמי האנשים השוטפים בנחת. נמשכתי ואי, שכלם נוהרים למקום אחד, לכבר, הכנסיה הגדולה" שבעיר. שמה נופלים כל הנחלים ומתלכדים לים אחד של ראשים.
וגני הקולות השתפכו ויהגלגלו על גלי-האנשים ובאלו דחפו את המוניים, שמרנע לרגע החישו את צעדיהם, נשימם את פניהם לכבר הכנסיה, וכשהתרכה ההמון וימלא את הרחובות עד הצטפף והלחץ איש לרעהו, מצאתי את עצמי מוקף ולחוצץ בין נלחצים, דחוף בידי נדחפים.
פניתי אל אחד מלוחצי: "מה יום מיומים? למה נדחקים כ"כ ל"כ הכנסיה"? מה יהיה שם?"
הכיט עלי לוחצי בעל אדם שנפל מכוכב-לבת אחר, נד לי בראשו, משך עד כמה שיכול בכתפיו, ולא הספיקה לו השעה אלא לענות בשאלה: "כלום לא ידע?..." ויסהחף הלאה.

היה — לא יכל להננב אל לבי שים חשד. לצלצולי בפעמון האלקטרי בא משרה-אוטומט, הגיש לי את קפה-הבקר, השתחוה ביד המיכנית המיכה עליו ויצא. אח"כ נודע לי, שמשרת זה היה אוטומט, לא מעושה, אלא ממי: זאת היתה אחת ההמצאות האחרונות של המאה העשרים ואחת, לעשות אוטומטים לאנשים. בעוד שבמאה העשרים היו רק עושים אנשים לאוטומטים...
אך או לא הרגשתי כלום ולא הבחנתי בין אוטומט-איש לאיש-אוטומט. לקחתי את הוק הגליונות שלי ואצא ללכת אל בית-מסרתי.
היתה השעה התשיעית. המיד היו בשעה זו הרחובות הומים מעם רב, רץ ושב לעסקיו; ממרכבות מלאות בני-אדם, הרודפים אחרי החיים או נדחפים מהם; ממקח וממכר סואן ברעש עד שאין מכירים מי המרמה ומי המרומה בו... והיום היו להמהוני הרחובות שקטים ונחים, כעין מנוחה חגיגית היתה שפוכה על הבתים והחניות מוגפי-החגיגות ועל האנשים המועטים, שהלכו בהם ברנל עצלה.
פתאם נפל קול פעמון חזק וצלול אל תוך האויר השוכת, — נפל כנצול כדור-עשה חלק לתוך ראי-מים שוקטים ודוממים — וינערהו. עוד לא נדם הקול, וגליו האחרונים הולכים ומרגנים באונים הלך

פיליטון.

שבת של גליות.

שכנתי לישן כמאה העשרים ואיקץ — בעשרים ואחת. כיצד היה הדבר — לא ידעתי עד היום. אפשר ששהיתי בדעת או בכלי-רעת איזה משקה מיטן לארך ימים, או שבא פקיר הורי ומסכה בלתי ידועה הפיל עלי הרדמה — כמו שמסיפר בספורי המאה. ההשע עשרה — איך שהוא, ואני ישנתי מאה שנה כדיוק. אך כאשר הקיצותי לא ידעתי מכל הקורות אותי מאומה. נהיר היה לי, שאהמול, כיום הששי בערב, כאתי כרגיל מהתיאטרון בשעה האחת-עשרה, גמאתי את משקה-ההתרובת, שהייתי רגיל לנסא לילה-לילה להרגעה-העצבים, ובצינרה מעלה המרות ורצועות עשן עליתי על משכבי. בתוך ענני-עשן וערפלי-מחשבות השתי את צעדי מלאך השנה — ולכאורה לא היו שונים הפעם מכשאר הלילות. היכול יכלתי להעלות על לבי, שצעדי איזה שמן נשמעים לאוני הפעם, והגני נכון להיות משחק לתעלוליו?
וכשהקיצותי ממחרת הבקר, כלומר לאחר מאה שנה, והכל על מקומו היה עומר, שום שנוי לא נכר

מרומליא המזרחית. הועידה רק תאשר את מה שנעשה, אבל לא תבא כהצעות שנויים חדשים. כל המסלכות מחממות להזהיר את סוכאי מהתנרות באוסטריא ובמטיות אותה, כי הן תדאגנה בעדה, שלא תקפח זכותה. התפארות בן מלך סוכאי על דבר הבטחות טיבות בפטרבורג הן שקר.

הבחירות באמריקה. שבוע גדול היה השבוע הזה בארצות הברית באמריקה, הנשיא המושל וחברי הקונגרס (פרלמנט) נבחרו. לאיש באירופה אין כל מושג ממחזה הבחירה שם מעבר לים. הוצאות בחירה כזאת הנעשה אחת לארבע שנים, עולות למאה מיליון בתר. בני הפרזידנט באמריקה אינו לנוי בלבד כמו בצרפת, הוא גם המושל היחירי וראש המניסטרוים ומנהל כל חיי הצבור בארץ הגדולה. דבר יוצא מפי הוא בדבר אלקום. שתי מפלגות מתאכקות, הרפובליקנית והדמוקרטית. זו האחרונה רוצה לבטל את אגודת הפבריקנים (טרנספורט) העושקים את העם בהפקיעם את השער וגם לבטל את מכס הגבול על סחורות חו"ל. נחבר מאפט מן הרפובליקנים כרוב גדול.

על המצפה.

רומניא והקונפנרנץ האירפית.

לרגלי הקונפנרנץ, העתירה להתאסף, לרון בענין השנויים, שנעשו במצב הפוליטי במדינות הבלקן, נתעוררה החברות היהודיות הגדולות, לשאול מאת הממשלות האירופיות, אם אפשר הדבר, שגם שאלת היהודים ברומניא תכנס אל הפרוגרמה של המשא ומתן. כי רומניא עברה על סעיף 44 של הברית הברלינית, המכיל הנאי עם רומניא, כי עליה לנת שווי-זכויות לכל יושביה, בלי הברל דת ורק על מנת כן השיגה רומניא את זכותה בתור מסלכה בפ"ע. את השאלה הזאת שאלה גם „חברת העזרה של יהודי אשכנז” מאת המניסטרוים החיצוני האשכנזי. המניסטרוים ענה על זה את ראש החברה מר דושמש סיסון, בי אין עתה כיבלתו לתת הבטחה בענין הזה, כי כפי שאפשר לראות, חפצות כל הממשלות, שהשתתפו בברית הברלינית, לצמצם את סוד העבודה של הקונפנרנץ בענינים העוסדים עתה על הפרק מפני השנויים שנעשו במדינת הבלקן, אבל סעיף 44 של הברית הברלינית אינו נוגע בשנויים האלה. גם יש לשום לב, כי אשכנז רוצה למנוע כל עצה והצעה בקונפנרנץ הזאת ומהוך סבות פוליטיות חשובות היא רוצה לצמצם מאד את הפרוגרמה של הקונפנרנץ. אשכנז הסתור את עצמה, אם תדרוש לרון על הסעיף 44. — מסשלת אשכנז יבלה להשיב תשובה פשוטה ומובנת יותר: איך אוכל אני להוביח את רומניא על עברה על הברית הברלינית,

כלה מלכה. היא הכשל במה שנכשלו כל הממשלות באוסטריא: בריב המשבס עם האשכנזים. בכל המסלכות יריבו המניסטרוים עם המפלגות בדבר איזה חוק הנוגע לכלל הממלכה ופה אין לממשלה במה לרון עם המפלגות רק אם יקבלו באיזה בית משפט קטן בבירה כתב אשכנזי או לו, אם יצאו הסטודנטים בפראנ להתהלול מעט או לא, אלה הם הדברים העומרים ברומה של ממלכתנו ובאלה יבשלו מניסטרוים. הממשלה נושאה וניתנה עתה עם ראשי המפלגות בדבר שנויים גדולים במניסטרוים. אפשר שהמשבס לא יאבו עוד להשתתף בו, או גם להאשכנזים לא יהיו באי כחם בממשלה וכל המניסטרוים יחד יתפטר ומניסטרוים של פקידים יוקם, חסרי כל צכע, רק מספר המניסטרוים הנוצרים-סיציאליים יתרבו. הדבר צריך לבא לירי הברע עד אמצע החדש הזה, בי ביום י"ז בי יפתח הפרלמנט.

פושק שפתיים. קיסר אשכנז הוא מושל גדול, מלך מלכים, חכם מאד וגם חרוץ ורזיו, אבל חסרונו הוא, שאינו מושל בלשונו. הוא מדבר בכל עת ולפני כל אדם ואינו מקפיד כלל, שישמור השומע דבריו בסוד, אדרבה אוהב הוא שיפרסמו דבריו. ובן יקרה לפעמים שדבריו סותרים זה את זה ושונאיו ילעגו לו או ידברו סותרים את הפוליטיקה של המניסטרוים והפרלמנט האשכנזי וימשיך עליו תרעומות והמניסטרו יבא לירי בושה. בן קרה זה עתה וראש ממשלת אשכנז ופרוסיא הנסיך בילוב מסר אל מלכו את כתב ההתפטרות. בעת מלחמת אנגליא עם הבורים הגרמנים באפריקה הדרומית הרוץ קיסר אשכנז מלגרמה של ברכה אל נשיא הבורים קריגר. זאת עשה ע"פ רגשי בל היסטה האשכנזית, שחרה לה על אנגליא, ההולכה לכבוש שתי רפובליקות גרמניות. עתה פרסם עתון אנגלי גדול שיחה, שהיתה לפוליטיקי אנגלי עם קיסר אשכנז והקיסר הגיד לו, כי הוא עצמו ערך סדר מלחמה בשביל האנגלים, לכבוש על נקלה את טרנסוול ורק ע"פ הצעתו זאת נצחה אנגליא בסוף. מעשה לסתור! בשיחה הזאת נאמרו דברי חנופה לאנגליא, שאינם לפי רוח העם האשכנזי. גם הודה הקיסר בדבריו, כי רוב העם האשכנזי שונאים לאנגליא. כזה הוסף נפריה ופתח על המשמטה של האנגלים לאשכנזים. ואחרי שהמניסטרוים אחראי בעד כל מעשי הקיסר התפטר הקנצלר ביזוב. הפרלמנט האשכנזי יועץ מאד על ההפככות והמניסטרוים לא יוכל נשוא.

המצב במזרח. ממשלת רוסיא כבר הזמינה את כל הממלכות הגדולות, לשלוח ציריהן אל הועידה, שתרון על דבר השנויים במדינות הבלקן. בינתים התחילו טורקיא ובלגריא לשאת ולתת ע"ד השלומים, שעל בולגריא לשלם לטורקיא בעד מסה"כ יבעד המס

את האמת: ארוננו, הננו פסולים למשפט הזה, כי הרי מאימים עלינו ולא נוכל עוד לשפוט משפט צדק, וראש השופטים היה אז מוכר לפסלם, ישבו להם השופטים היהודים על מקומותיהם וכושו להגיד זאת ועשו באונם, כחרפה וכבושה את רצון צוריהם ולנרעל הזכאי יצא חיב, וכבוד הממשלה נצולה. אלה הם מופת לנשמות עבדים, לנפשות מכורות ומסורות לזדים כקנין בספם של אויביהן. השופטים היהודים האלה הללו את שם ישראל בעולם, כי נתנו פתחון פה לשונאינו להראות, כי רק יהודים עלולים לעבור על שבועתם לצדך פוליטי. ובאמת אלו היו השופטים יהודים נאמנים לתורה ולעמם לא היו מחללים שבועתם אף בסכנת. והאנטישמים שוחקים ולועגים, כי קמה ערמתם, היהודים הסכימו להציל את אויבם מתוך פחדם מפניו, אף שאין כל יסוד לפחד הזה.

ועל היהודים ביהוד להשמר מאונם כזה במשפט ובפרט היהודים באונגן. המה כבר הרגישו בנפשם את טעם איום על שופטים במשפט טיסא עסלאר והיהודים באוסטריא במשפט הילזנר ויהודים אונגרים לא נזהרו והמיטו בושה כזו על כל היהדות ועל עצמם. וסוף סוף לא הועילו מאומה בעשותם רצון צוריהם, כי עתה נגלה הרבר, לנרעל לא שתק, הוא נלה את כל הרבר לביה"ד העליון, הביא עדים נאמנים, המעידים, כי השופטים היהודים מסרו להם מודעה, כי רק באונם וכפקודה הוציאו משפטם, אף שכבר גמרו כלם לזכות את לנרעל ורק מתוך פחד מפני פגזמות הצילו את אויבם פולוני, למרות הכרתם ויריעתם.

וציר יהודי בועד מדינת גליציא לא בוש להגיד זה עתה בנלוין, כי ישועת הארץ תבוא אם ילכו הדמוקרטים הפולנים והדמוקרטים היהודים שלווי זרוע ומהי הדמוקרטיה הפולנית אם לא הלברלות האוסטרית והאונגריית בשנוי השם. אלא שלפי שגליציא נשארה אחורנית במהלך התרבות כחמשים שנה, מתחילה פה תקופת הלברליות זה עתה, תחת שבאוסטריא כבר בא קצה האחרון בכחירות לועד המדינה ובאונגן ממשמש קצה לבא. וצירינו בועד המדינה הגליצי מקיים עוד לישועה מן הדמוקרטיות. הוי סבלים, לא למדתם ולא שכחתם מאומה, עיניכם טחו מראות ולבכם אכן מהרגישו.

ענינים מדיניים.

הסכסוכים הפנימיים באוסטריא. מכונת זממשה בככדות התנהג ומי יודע אם לא העמיר

„לא שבת, כלומר לא יום ראשון, ולא סועד — פניתי אל השני — ועצרה זו למה באה?” אותו מבט-תמהון, אותה נידה בראש, אותה משיכה בכתפים ואותה תשובה בשאלה:

„כלום לא ידע?”

ראיתי שדבר גדול ונכבד נפל בעולם, ואני לא היה לי שום מושג מסנו — ואבוש. בושהי להלאות אנשים ולהראות את בערותי. אדחק נא אל בין השורות הראשונות ואראה הכל בעיני. לא נקל היה לפרוץ בחוסות-האנשים, שהקיפו כבר את הככר; אך סקרנותי היתה חזקה למדי, ואחרי עמל רב עלה בידי להבקיע לי דרך, והנה אני עומד על הככר.

שם בתוך התרוממה בכת-עץ נבוהה מרופדת מרכי-קטיפה, חפה-משי קומת-זהב פרשה עליה, ועמודי עבודה-קדש מכונים ספות-מחשבת העמדו. חנינות אפרו גם הנרות הדולקים לאור היום. כנראה הובנה היום עבודה-אלקים נהדרת, ולשמה נאסף הקהל הרב הזה — אך למה? ומה היא העבודה, שאספה את כל העם למקום אחד?

צלצול קטוע של פעמון אחד בשר את גמר התפלה בתוך הבנימה וצאתה של תהלובה רתיה על הככר. ראשי-כתינים מכהרי-גורים עם סעיותיהם צעדו

בטוחות בהברה עצמית, כמעומרי-נצחון, השבים משרה המלחמה, הלכו הלוך וקרבו אל הבמה.

הגיעו אל הכמה, וזקן-הכהנים ערך תפלה קצרה וברמיוה קלה הודיע, שהוא רוצה לדבר.

אין זאת, כי אם חיים וסות היו בלשונו. קפאון יצא מהבמה וילך הלוך וההפשט לבל עבר על גלי-ההמון הסוערים, וכעבור רגעים מספר קפא ים האנשים ויעמד משאונו.

גדם - בים המשתתק לפני הסעד המסתתר בחכו — ונכון היה להתפרץ מחדש, לכשיזרק אל לבו דבר הזקן

וכך דבר הזקן:

„אחי! בכליין-עינים צפיתם עד שהגמר בנסיתנו הקדושה את עבודתה, ונוכל להודיעכם את החלטותיה. חרוד חדרתם, בי שנים רבות עברתם על דבר-האלקים, אשר נתעיתם אחרי תקנה, שתקנו אבותינו לשעה, להבריל אתכם מהיהודים ועומי-אלוה — ותשאר לדורות. ועתה חקרנו בדבר ונמצא, כי אבן חרדתנו לא היתה לשוא; עתה ברור לעינינו בשמש, כי בימים ההם, כאשר קהלותינו הקדושות היו קרובות במנהגים רבים אל הקהלות היהודיות, ונקל היה לשונאינו להסיר את דתנו הקדושה ברת הישנה — בקשו אבוח כנסיתנו לפרץ ההום עמוקה בינינו וביניהם, לכל

יתערב חלילה זרע קדש בעם טמא — ויעתיקו את חניגת יום השבת, שהיה קדוש גם למשיחנו, ליום הראשון בשבוע. בי זאת, רק זאת היתה בונתם — הראתה לנו חקירתנו העמוקה בספרי קדושינו. אולם הניעו אח"כ ימים, אשר הגוי המתעב הזה התרחק כל כך מתורתו, שלא היה עוד כל צורך בסגינים וגדרים מצדנו. ובכל זאת נשארו הסגינים, ואחר מהם הביא אותנו לירי עברה גדולה של חלול שבת. שנים רבות עברנו עברה זו, אך מקצה הצטרקות היתה לנו כזה, שהיהודים עדיין שומרים את השבת. אבל עתה, כאשר במעט כל היהודים הוגיחו את השבת וידבקו אחרי היום הראשון, לשמרו ולקדשו, אין עוד בערנו מליחה, וכל כפר לא יציל את נפשותינו, אם לא נשיב אל מצות-ה', לקיימה כאשר צותה. — ולבן — הנני מודיע אתכם בשם כנסיתנו הקדושה — החלטנו, לקרש מהיום והלאה את השבת ביום השביעי, כאשר צוה ה' ביד משיחיו וחזויו. וזאת היא השבת הראשונה.

קול ענות פרץ ויועזע את ההסוגים. הדיה הקול — קול תמהון או קול שמחה או זה וזה ביחד לא הבחנתו היטב. הממוני הדברים ולא ידעתי נפשי. אך מבוכתי לא ארכה הרבה. ההנערתי וארוץ למצא את אחי בני דת משה, לבקש עצה, לעשות... ארגן.

הקהל נפתלי בורנר, להשתדל בערה, להפיר את המרת הרה, אבל הוא לא יעז לעשות דבר נגד רצון „פריצים“ הרוצים בכך. ובכן הוכנסה הילדה במסרת הברית הקתולית. גם עתה נקל להוציא את הילדה מן השמד, שנעשה שלא כדון, אלו רק רצה ראש הקהל לדבר עם אדונו שר המחוז, שהוא עושה רצונו ומוסד נפשו בערו בעת הבחירות. אבל נרפים הם ראש הקהל ועוזריו. אלו היה מעשה בשו"ב, ברב, בשמש או בחזן, אז היתה מלחמה בעיר, עמודי עולם היו מתמוטטים, אבל נגד פריצים וכהן קתולי מי יקום נפתלי בורנר, הוא רק ראש הקהל הוא. לולא מר אליעזר לנדא, שנגע הדבר עד לכו, היה הענין נשכח. כחשתרלותו הובא הדבר לפני דר. רפאל לנדא בקראקא והוא קבל על עצמו לפדות את השבויה.

ראש קהל כזה, המאטים אוננו ומתאכזר לתחנוני אחיו וקם כגבור מושיע לרמו קל של שונאי ישראל בחזן נמצא גם בזלוטשוב, עיר הפושה זהב (זלוטו בפולנית). שם מושלים ר' יוסף זהב בקהלה היהודית והרופא ר"ר זהב בערה העירונית ואימתם על הבריות וכל אשר יחפצו יעשו, למורת רוח האזרחים היהודים. לפי דברי ראש הקהל קפת הקהל ריקה, אין פרומה לפורמה. אם יחליטו חבריו להוציא אינו הוצאה, הוא אימר: אתם החליטו ואני לא אתן. וכן היה מעשה שיהודי עני חולה מדוכא הגיש בקשה לתמוך בידו, שיוכל לנהות מזור לו. הפרנס הציוני ד"ר גרוסקופף הוכיח נחיצות הדבר ורוב דעות החליט לתת להמבקש שלשים כתר. בישיבה השניה צעק התקיף, שאשת העני רמאת היא, רמתה את הקהל, כי היא אומרת שהיא רוצה להציל את בעלה ממות והרופא אמר לו בפירוש שאין עור תקנה להחולה וכל תרופה היא לריק. לכן אין לתת את התמיכה. ההחלטה בטלה. ובאותה הישיבה הראה ראש הקהל בשמחה ובפנים צהלים מכתב מהחברה הפולנית האנטישמית „גביאודא“, שעל פי התקנות אין לקבל בה יהודי, אף יהודי זהב, לחבר. במכתב הזה מוזמינה החברה את ראשי הקהלה לבא אל נפשם לחנוך דגל חרש. הנשיא הבין מיד, כי לא בכבוד הקהלה מתימרה הח' אלא... לכן יש להוציא מקפת הקהל חמשים כתר לצרך חג „גביאודא“. הר"ר גרוסקופף צעק חמם על זה, להוציא מקפת ריקה את הכסף הנוער ע"פ החלטה לתמוך בידי אשה אמללה, שבעלה חולה, ולמסרו לצרך חג של חברה אנטישמית! על ענה הנשיא: אתם הוכלו לצעוק ואני אעשה כאות נפשי!

ה מ ח מ פ

קול קורא

כאשר כבר נודע, נבחרו באספה של הרבנים והגנרלים, שהיתה אשתקד בסנדוכא ווישנאי, שלשה אנשים חשובים ונאמנים: הרה"ג האבד"ק דאמבראווא שליט"א ואתו הגבירים הנכבדים הר' מעניל קאנער מסאניק והר' אליעזר גוטווירט מלבוב, לנסוע לאה"ק תובכ"א, לתבליט החקירות והבדיקות בעניני הכולל רמדינהנו, לפקח שם על עניני הכולל ולבדוק את הפנקסים, וגם לזכות ערות מפי כל איש ואיש, ע"ד הערעור ודברי ריבות, שהלשינו מוציאי דבה על הנהגת הממונים דשם, ועל כל סדר ומשטר החלוקה, בכל הפרטים. וכנודע נבחרו אז גם הרה"ג האבד"ק בערזאן, האבד"ק בראדי, והאבד"ק צעשינוב, אשר לפנייהם ובצירוף הנשיאים ה"ה הרבנים הגכורים הר' יצחק אייזיק פאפערש, והר' שמואל יודא שענקיר, ובראשם הרה"ג ר' אברהם חיים דוד סופר, ישמיעו השליחים כל קשט דברי אמת לאמיתו אחרי שובם בשלום. ובצירוף הועד הנ"ל ימכסו עצה על כל דבר תיקון אם יהיה נררש לשעתו.

ואחרי אשר בעז"ה נתקיים ככל דבר החלטה האסיפה הגדולה הנ"ל, והרה"ג מדאמבראווא וסיעתו שבו ב"ה לשלום מארצנו הק', אחרי שבחם שמה בכל אתר ואתר זמן ועידן ובטרח ויגיעה רבה שמו לילות כימים, לבחון ולבדוק בחקירה ורדישה מעולה, בכל פרט ופרט, בפנקסאות, וע"י נביות עדות מפי כל איש ואיש, על כל דבר הערעורים, שכתבו הדוכרים

הישנה, אחד הנכדים ממשפחת הלברשטם. י"ד שנים סבלה הקהלה ההיא עלו הקשה של הנכד, אבל האנשים שם שקטים ושלמים וקבלו היסורים באהבה. והנה עזרם ה', שהנכד מאם בקהלתו וכבשו לו את הרבנות בעיר המחוז הנ"ל ע"י מלשינות ורמאות ותקיפות, כאמור במאמר „לילבים ורמחים“ בגליון מ"ב. קהלת סנדן הישנה שאפה רוח. אבל הפרינץ לבית הלברשטם לא חשב כלל לנמיש את צאן מרעיתו, הוא רועה נאמן, הזוכר את עדרו גם מרחוק. על כן הוריש את רבנותו בסנדן החדשה בחייו לבנו, נער בן עשרים שנה, אבל ח"ו אינו רוק. אבל להושיב רב בעיר אינו נקל כל כך, הוא יודע כבר כמה עמל וטרח היה צריך, לכבוש את הרבנות בלימונבה ובכן גם פה התבונן הירש למלחמה. קנה לו אכנט חרש ואזר כנכר חלציו והקך לקרב ואת חותנו, אחד הרביים מסנדן החדשה, לקח עמו וגדוד חסידים מלמרי מלחמה מוזינים בקנה-מקטרות ובמחס-מטר, שכבר נחלו אותה כבוד במלחמת לימונבה עלו חלוצים, ללכוד את העיר ברעש. אבל הגבורים האלה — אל יהי הרבר לגנאי להם — אינם עמי הארץ גמורים, הם יודעים את הדין המפורש בנמרא: „כי הקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום וכו' ויהי כל העם הנמצא בה יהיו לך למס ועברוך“.

ע"כ קימו את הדין המפורש ופתחו בשלום: „הרב שליט"א דורש מכם לקבל את יורשו שליט"א לאב"ד שלכם“. ובראותם שלא במהרה נאותה הקהלה לדרישתם אז שהו פניהם למלחמה, שנועדה, כמובן מאליו, ליום השבת לשעה הקריאה, לקראו להפרינץ „מורה מוריניו“ ברעש. כל הנדוד נשאר לש"ק בעיר ועוד קראו לעזרתם כשלשים איש מן המצוינים במלחמת לימונבה וגם מחנה עזי פנים מפורסמים מסאנדן החדשה נוערו לבא ללכירה ה„מורה מוריניו“. והכל היה מוכן לסעורת המלוה מלכה, שיעשה האזורפטר הצעיר, בלי עין הרעה כסעודת שלמה בשעהו. אבל שכורי הנצחון עשו את החשבון שלא מדעה בעל הבית. ראשי הקהלה ראו את המלחמה הנכונה ודרשו מאת שר המחוז, לשמור על מנוחת שבת, שלא תכטל ע"י חסירי עליון. שר המחוז עשה חובתו ונתן פקודה מכוהלה לזשנדרמים, שאם ימצאו את האזורפטר או איש מאנ"ש בכיהמ"ד או באיזו אכסניא, יוליכוהו מיד לסנדן החדשה. אך בעלי רה"ק כמוהם לא חכו ער שיוליכום, הדבר נורע למחנה סנדן ועשו „פליטה“ כאישון לילה. אך על מחנה לימונבה לא נחה רה"ק ולא ידעו את הפקודה. בערב שבת נירע להם, כי מפלתם נכונה וכי כרה המחנה הראשון. מאין להם עוד פנאי לברוח ללימונבה התחבאו בבית הרב וסגרוהו כבאריקרה ולא יצאו החוצה. השוטרים חפשו אחיהם, להוליכם בכבוד לסנדן, אך ראש הקהלה חמל עליהם ובקש מאת הזשנדרמים להניחם בתנאי שלא יבאו לביהמ"ד. וכן היה. השבת עברה בשלום וה„מורה מוריניו“ נתחמץ לא עליכם והמלוה מלכה — הוי המלוה מלכה! וראשי הקהלה אוסרים עתה לעשות קץ לירושת הרבנות ולקבל רב ע"י בחירה, רב שיוכל להראות התרת הוראה מן הנאונים. התורה לא בירושה ולא במלחמה היא כאה.

ה מ ח מ פ

הלא אני עוברת בענין זה בכל יום על יסודי חקי הממלכה, שכל מניסטר ופקיד וגם המושל נשבעו לקימם בכל פרטיהם, הלא גם ליהודי אשכנז אין שווי-זכויות נמור רק על הנוד ולא בפעל. הלא רומניא תשחק עלי והאמר: טול קורה מבין עיניך! אלא שאין לפי כבוד הממשלה האשכנזית להודות על האמת המורגשת לכל והיא בוחרת להשיב תשובה רחוקה — שיש עליה כמה תשובות, והעיקר: הלא מה שאין רוצים להרחיב את הפרוגרם הוא רק בכדי שלא לעורר סכסוכים קשים. כך אין למשל לעורר את שאלת סרביא, כי ברור הוא, שאין אפשרות להטות לבות טורקיא ואוסטריא לתת מהנה לסרביא חלק ממדינותיהן וכן אין לנגוע בשאלת יון ומקרון. אבל מה ענין רומניא לכאן? אם תקבל ממשלה רומניא נויפה על הברית, לא יצא מזה שום סכסוך פוליטי. אבל כאמור אשכנז דחתה בקש. כן ברור הדבר, שגם אוסטריא וצרפת תרחינה בקש את הכקשה ע"ד יהודי רומניא. יש רק תקוה, שאנגליא תהרצה לזה, אבל רעתה הכטל ברוב. בדבר אוסטריא יש עוד שאלה אחרת. היא נוונה עתה זכות אוטונומיה לבוסניא. במרינה הזאת יושב עם אחד (סרבים), שיש לו שלש רתות: דת נוצרית יונית, דת קתולית ודת מוסל. לכל כחה וכתה הנתן אוטונומיה מיוחדת, כל אחת תבחר צירים בעצמה, לבל תקפח זכות אחת מהן. המניסטר בארון בוריאן הגיר זאת לפני הרלנציות, אבל לא הזכיר גם הדת הרביעית — היהודית. אם נחלקו יושבי הארץ לדתוה, איה היהודים? הלא לפי שמה אוסטריא ואונגרין אין היהודים לאום, כי אם כחה דתית ולמה הנגע הכחה הזאת מן הכחה המחמדית וכו'? אמנם מעט הם היהודים בבוסניא, אבל כחם בתרבות ובמשא המסים גדול מכח שאר יושבי הארץ. היהודים עזרו בבוסניא לחזק שם את ממשלת אוסטריא-אונגרין, שמחו והריעו על ספוח הארץ בממלכה ואך אפשר לשכחם? אבל הבארון בוריאן הוא מדיארי, המדיארים זוכרים היטב ביהודים כאשר יצטרכו להם לקפח על ידם זכות עמים אחרים או לשפוט משפט של תרמית וחמס, אבל להכיר להם טובה, זה לא. בשאלה יהודית כללית יכחו מציאותם.

מִרְפֵּשׁ הַקְהָלוֹת.

חפצתי כבר להוציא רגלי מטימ היון הזה ולעלות למרחק ואין מניחים אותי. כל אשר אחטט ואנקר, למהר את מכוני רגלי, כן יוסיף הרפש להגלות וצועק: „גיוואלד מהרניו איני יכול להפטר ממנו. לא עלי המלאכה לגמור“, אני שוען בתחנונים, אבל „אין אהה בן חורין להפטר ממנה“, עונים אותי. „אבל החטוט התריר בלי הפסק יהיה לזרא באף הקוראים וימאסו בו“, אני מוסיף לבקש על נפשי, „גם לביבות המאסנה, אם יעלו אותן תדיר על שלחן אסתניסים“.

„אמנם לביבות המאסנה, גם פשטיאד של שבת הסאם, אם תהיה ללחם חקו של היהודי יום יום, אבל לא רפש הקהלות, שהוא בקרבנו כאויר הנשימה, כמעט היי"ש לעורר האות האכילה, לכן חטט, חטט נא ואל תתירא“. ומה לא יעשה שליח הצבור להפיק רצון שולחיו ושליחי הצבור, שהשלחו למועצת הממלכה ולועד המדינה כיצד מתנהגים? האינם מהאמצים לעשות רצון שולחיהם? „הזרים“, האמרו, כלומר הם עושים רק רצון שולחיהם הזרים ולא רצון בוחריהם? הלא גם אני כן. האני עושה רצון הקהלות? הרי גם אני עושה רצון זרים, הני בריוני, המתערבים בענין שאינו שלהם, רצון הנרגנים, מחפשי עולות ומגלי תועבות, אני עושה; הכל כמתנה המדינה. ובכן שמעו נא.

הנכם יודעים את מעשה לימונבה, עיר המחוז אצל סנדן, איך חגגו שם את זמן שמחתנו. ביהמ"ד של בע"ב הובא במצור ע"י חסירי הקלוני בלוית זשנדרמים ושוטרים ער שלבדוהו ברעש וגרשו את הרב ואת המתפללים באמצע התפלה וחתמו את ביהמ"ד בשבת ויו"ט. אל תחשבו לי ללה"ר אם אספר לכם עוד מעשיות מרהיבות מן השורדים האלה. הגבור הלוכר בלימונבה הוא כידוע הרב מסנדן

סרה, מבלי שהשאיירו עוד כמלא נימא, בלי בירור, — הנה נהאספנו הנה לטרנוב בלנו הח"מ, לשמיע את עדותם הנאמנה יגם מה שעלתה במצורת עיננס בנוגע לרבר החלוקה ומשמרה. על מדובה זו אנחנו יושבים פה זה איזה ימים, עד אשר בעז"ה הבל סבור, מבואר ומפורש לפנינו כשמלה חדשה. וזה דבר המשפט:

למען ציון לא נהשה ולמען מעשה הצדקה, אשר חיי אלפי נפשות בני ציון הזקרים הלויים כה, לא נשקוט, להודיע ולפרסם ברבים, אשר כל דרבה, שהלשינו המעררים בכתבי פלסתר שלהם, בשקר יסודם ואין בהם שום קורטוב של אמת, כל ריח גניבה, שמץ הערמה, או משפט מעוקל, לא נמצא בהנהגה, את כל מענות המעררים ישא רוח, וירי הממונים נקים מכל פשע.

ואם אמנם עורתה לא נמצא בס, ונוכחנו לדעת, כי באמונה הם עושים את עבודתם עבודת הקדש, עכ"ז יסדנו הקנות סועילות וסדרים נכונים, למען לעתיד בל ימצאו עוד מקום בני בלי שם לחטט ולחפור חתירה, להרוס מוסדי הכולל, בי על ידם הבל יהיה הסדר נכון ביתר שאת ובאיפן מאד נעלה.

ואליכם המהנדסים בעם נשא את קולנו, הביאו ברבה אל בית האוצר, ויהי לבבכם נכון ובטוח, אשר פרי צדקתכם ומתן דמיכם יגיעו אל קיר מוכח ד' לציון, מוכח פקוח אלפי נפשות סאחינו יושבי אה"ק, היושבים שמה על התורה והעבודה ומתפרקים על חבת הקודש בלחם צר וימים לחץ, ובנרבת רוחכם השאו חיל, בצדקה תכוננו, וזכות הרבים ההיה בכם. חוסו על עניי עמנו ברחמים, והיה מעשה הצדקה שלוכ. ויהי נועם ד' עליכם ובידושלים הנוחמו, עת יצא כנגה צדקה, וישועתה כלפיד יבער כעתירה הכו"ח פה טארנא יום ה' ג' מרחשון תרס"ט לפ"ק.

הק' שלום מרדכי הבהז אבד"ק בערוואן, אברהם מענדל שטיינבערג אבד"ק בראד יע"א, שמחה ישכד דוב הלבדשטס חוב"ק צעשינוב, אברהם חיים דוד סופר בהג' מהר"ל ז"ל, יצחק אייזיק פאפערש, שמואל יודא שענקיר, נחום וויידענפעלד אבד"ק דאמבראווא, כנחם מענדל קאנער סנ"ל, אליעזר הכהן גוטוויורפה.

הערת המערכת. אמנם דברי האנשים החשובים, המעידים מה שראו עיניהם בא"י, נאמנים, כי עתה בשנה הזאת הבל נוהג בשורה, כי הנשיא החדש יהכריז בכר הספיקו להנהיג שם סדרים טובים בראוי. אבל אין זה טוביה, כי צעקות העניים על שעבר היתה עלילות שוא ורבות שקר.

מכתבים מזרי המדינה.

לכוב. בשעה ובוח תקציב-המדינה בלשכת ועד המדינה התאונן הצידי ד"ר אינג' לנדא מקראקא על מעשי הרשות בנגד האינטיגניציא היהודית בהראותו על העובדה המעציבה, שבין כל הפקידים הרבים בכל ועדי המדינה לא נמנה עד היום אף יהודי אחד. מלבד שע"י פעולה בכו יתיצב השלטון בנגד לחקי זביות היהודים, מה שאין מן הנמוס והתרבות, עור יתדה, יעשה, שלא ינסה אפילו במשהו להראות אותו רצון להטיב את מעשיו. — אחרי וכוונתו עם הכמר סמואלובסקי, שהוביח שרבות פולנים יצידי המועצה הם חברים לדעתו (בלוכד האנטישמיה) ורק לבסיה עיני בוחריהם יעלומו את מחשבותיהם, הוסיף הנואם ד"ר לנדא, שרואה הוא את פתרון שאלות היהודים והטבת מצבם החמרי רק בחבור והתקשרות חלקי האונטליג' ציא עם ישראל עם הדימוקרטים הפולנים והעממיים. — בערב היום ההוא פנשתי כהצידי לאנדא ועוררתיו, שיכרר לי את השקפתו בשאלות היהודים פה במדינה, והשיבני שבהור חבר למפלגה "הבלתי תלויים הקראקאים" רואה הוא הטבת מצב אחינו בפרונרמא של מפלגתו וכי בנאומי בבית המועצה (שרק חלק קטן ממנו הרפיסו בעתונים פולנים) קלע אל המטרה ב"ב עד שכבד התאמרו מפלגת הציירים הרמוקרטים (ואחריהם ימשכו בודאי גם המימינים), להביע מחאה גלויה

וגלכה נגד מעשי האנטישמים הקראקאים ולרדפם עד חרטה. גם הנמיחני הצידי הנ"ל, שכקדוב יתאספו לאנקיטה יהודית בבית המועצה, להועץ ע"ד מצב היהודים בגליציא, שהחלישי זה כבד על אדותיה, אבל מחסר עומה מצד הנכחרים היהודים נמה את שנהה. בין הקרואים יהיו מלבד כנהיגי הקהלות גם כל הציירים היהודים של בית מועצת הממלכה והמדינה, מלבד כמה רבנים מהקהלות הגדולות. משיחתי הקצרה עם הרקטור לאנדא הכרתי את שאיפתו לצד המתבוללים ואף שאין ספק שרועה היא בטובת אחיו עב"ז צר לו להצידי ח"ו להרמוקרטים הפולנים וע"כ פוסח הוא על סעיפים. — בקלל הוא ראוי להלה, מפני שזה יובל שנים, שלא זכינו לשמוע מהוכחים על אדות מצב היהודים בועד המדינה ועולם חדש ראינו הפעם. — גם הצידי רימל לא חשך את שפתיו, לגלות כי רעיון אנטישמי צפון במנהל החנוך דימכובסקי בהראותו, כי כביה"ם לנערות ידחפו הלאה את הנערות היהודיות. וגם חרבינה זכור לטוב.

פה בקהלה לכוב הכל על מכונו, אין מלחמה ואין קטטה. ראשי הקהל ינומו את שנתים, ומלבד העובט שיעשו בכתבי הבעה"ב, להוציא מבם הקהלה מדיהם ומלבד שבאים והורסים את חומות הקהלה בשבת ויו"ט (מעשי שטן מרקד ביניהם שכל עבודה תעשה עפ"י רוב בשבת), אין ענין לענות בהם, ואפילו המחטט היותר מפונק ובעל נפש יפה לא ימצא שום סבה להתגדר בו. גם הרבנים הג' היושבים על מדון שוקטים על שמריהם ובנתיים חלול שבת יגדל מיום ליום ואין פוצה פה.

פרמ-של. עורך נכבד! כסטרטוט הלבובי "להיהדות האמתית" קול מחויקי הדת" גליון 2 נמצא מכתב מעירנו, חחום "המתפללים בקלויו רבתי דפה", ודורש השובה מצדנו הרשינו נא להשתמש בעתונך, שמצא לו מהלכים בין יושבי עירנו כעלי נמוס טוב. ולפי שאין אנו מסעיטים ערכם של אלה, לחשבם לקוראי האורגן הנזכר, מכרחים אנו לתת בזה המצית הסכת. "המתפללים" וכו' מהאוננים, בי הנאון בזה גדליהו שמלקים האב"ד בעירנו "פרץ גדר חומת העיר" בהתירו לבוא כשערי היבל הנאורים (מעטפיל), אשר נאסר עפ"י אספת רבנים בשנת תרכ"ו ואשר גם "רשכב"הג" מהר"י שמלקים ז"ל, שהיה אב"ד פה, מנע עצמו מבוא שעדיו, ואף כי משכו הכיסה לצד פנים, הלא עוד החזן מלובש ככומר וכו' וא"ב האסור במקומו עוסד. בסוף תבואנה אנקות חנף על חלול כבוד ד', ודברי ביו מול הרב כסגנונם הירוע. — אין אנו חפצים לקחת את הרב החת חסותנו, את הרב, שאולי הוא האחד כמלא רחב ארצנו העשוי לכלי חה, לא מפני הזרמים הכאים מהחלונות הנבוכים ולא מפני האדים המעפשים הבוקעים סתוך מרהפי העטלפים, לא נתן טעם מדוע לא התייעץ עם "רבנים גדולים". אין סמרתנו בזה להתובח עם "המתפללים", אם באמת פרץ הרב "גדר חומת העיר" בזה שעמל ועכד שנים רכות להוכיח לראשי היבל מושגתם, בחקותם את אופן בניני הכנסיה הנוצרית, עד אשר עלה בידו להטות את לב העומד בראש, לנסוע ארצה הולנד ולהתבונן על בתי ההפלה אשר לנאורים באשטרדם דוטרדם וכו', הכנויים דוקא על פי תכנות בתי הכנסיות הישנים, ובשובו עשה רצון הרב ובהוצאות הרבה עשרות אלפי בהר סתר ובנה מחדש כל ה הל המזרחי באופן שנשארה הכימה עומדת רחוק ממזרח הבית. איננו רוצים גם בן להתפלפל עם הכיתבים או הנותב, אם באמת חלל הרב כבוד ד' ולא אדרבה קדשהו בזה, שאולי בפעם הראשונה בשלו רצונם מתבוללים גמורים, שלא היה להם עד עתה דבר עם לובשי "בעקיש" וחובשי "שטרמיל" מפני רצון רב נאון מספוס הדור הישן ומחלו על אורגל, והנהנינו את נוסח התפלה הרגיל בכל בתי הכנסיות הישנים, ומנקשים ומוצאים לקורא בתורה ולתוקע בשופר דוקא יהודים כעלי שטריימיל, ורדיבולקא, ומסביטים שהתפללנה התפללות המקריות כמו לשלום המלך וכו' כלשון עברית ולא פולנית או אשכנזית,

ועושים ויעשו עוד הנחות גם סמנהגים אחרים, שבדו להם המתבוללים מלבם. באמור לא יעלה על לבנו להתוכח את קפני מוח אלו אשר חוג מבטם כל כך מצומצם, ומרחק השקפתם בל כך קטן, עד שבאמה אינם מכשרים להבין ומה גם לדין על שאלות יסוריות עמקי התכן כאלה. הדבד שיענינו ושיענין אולי גם את הקהל הרחב בארצנו, ושימדיצנו לתשובתנו הנוכחת היא חפצנו להסב דעת הקהל על אפי כה ידועה בארצנו, המרעלת את חיי צבורנו. באזורפציא ארורה איהכה היא לדבר בשם כלל ישראל, וכל אחד ממנה בשם כל עירו ולכל הפחות בשם כל בית הפלתו, ולרכוש באופן זה נפשות לעקרי דתה הירועים: "הלעיטהו לרשע וימות", "כל חדש אסוד מן התורה", "אל ההחבר לרשע גם כעשותו הטוב בעיני אלקים ואדם", וכדומה. בונהנו לחסדי ספריונסקי, אשר היו בעוכריו בשנים האחרונות מאז החל רוח עמנו לפעם בחוקה. בי, שאותם הנשמות היפות הם בותבי הפשקויל כדור הוא, גם אם לא היינו יודעים זאת ממקום אחר, מכל באי שערי הקלויו אינם מכשרים ל"שקצות" כזו, לא בעלי הבתים מוקדי רבנו, לא "חסידים בלאזוב" הסוחרים וכעלי המעשה הנכבדים, לא "חסידים בוקאיוסק" תלמידי החכמים ונוחים לכרית, רק אותם עזי הפנים האחרים, אשר אף אם מספר כלם לא יעלה למנין אצבעות שהי הירים, ואף אם זה כמה נגרעה קרן ממשלתם הזדונית ככית הפלה זה לעולמים, יהינו עוד לרבר בשם המתפללים כדברם עם "פריצייהם" בשם היהודים בגליציא. להם עוד מצח נחושה, לזכור כשם שר החורה מהר"י זצ"ל אשר בל ימי שבתו ביננו סררו חיוו בתעלולי ילדים שובכים ופוחזים, כטנוף מקום מושבו, קדיעה ספריו והשלכתם לסחראות, ושעור לפני שנים אחרות החזירו לו ע"י הדואר בכיוון, ספרו בית יצחק לבוכה, יען לא ישר היה בעיניהם פעלו להפשת תלמידי בתי הספר התיכוניים מחלול שבת, שמיניהם לא קראו לו "רב" דק "שמעלקים". היום נזכרו פתאים, כי היה "רשכב"הג". ואם "רשכב"הג" היה איה היה מוראו, שקצים? הפשטה כדיונים אלו את בגדי צניעותם, הוא דבר גדול ונחוץ לטובת עמנו האומלל, אשר בכל כחו הוא מתאמץ להתנער מעפר, שנכבו עליו אנשי חרמו. על בן הכרנו לחובה להוסיף עוד קו אחד לתאור פני החכריה הזאת המשחתים והמערורים געל נפש. ידעו פעם בני גליציא מי בעוכרם, מי משחתית כל חלקה טובה, ידעו ויזהרו.

מכתב מטורקיא.

קושטא. רבנו חיים נחום נבחר למ"מ-ראש-הרבנים בטורקיא. בבקרו את-הגראף-וויזיר (המניסטר הראשי בממשלה החדשה) קייאמיל פאשה, וכדברו עמו פא"פ בשפת-צרפת צחה וטורקית ברה ע"פ דקדוקן, מצא קורת-רוח מסנו והגיד לו: אין נכון וחכם הראוי למשרת הרבנות הראשית בסוך. ובשחרו את פני-השייך — אול-איסלאם (ראש-בנהי-הדת למוחסרנים) פתח ה"ר חיים נחום כחכמה ללבן ולכרד מאמרי הקודאן (הספר הקדוש לדת-מחמד) והכהן הנז' לא האמין למשמע-אזניו ספי דב-יהודי, ששגורים על פיו דברי נביאו בלשון פרסיה, ערבית וטורקית, ונשאד משמים בקרבו, ובכדהו כצאהו, ללוותו עד ספתן ביתו, כי שבע רצון מסנו. ואדונונו השולטן עבד-אל-חמיד יר"ה, מוקר החכמה וסידועיה, כשמעו את שמע רבנו ח"ן וחכמתו וחין-ערכו, כדהו באות הכבוד מדרגה שניה על חזו אצל אות הכבוד, אשר חלק לו המלך מנליק מושל ארץ אבסניא בעביו דרך בירתו, לבקר את אחב"י הפאלשים במלאכות חכרת כ"ח בפארים. — וכ"כ באחד מלילות-היצום (ראמדאן), אשר דרך השולטן לקרוא פחות ושרים גדולים ובהני-הדתות לארוחת הפסקת-התענית, לסעוד בהיכלו, קרא ג"ב לרבי ח"ן ובכדהו לקבוע לו מקום בין הפחות והמורה-הסעודה

הגשמי שבעו רצון-רוחני, שהיו משוחחים בדברי-חכמה ואומרים, בי השולטן שלח מחדר משכניה לשאול או בשלמו.

הממשלה החדשה, וה"סובלים-פורט", כאשר הסכימו על בחירת אנשי "הועד-הגשמי" (ראשי הקהל) הנבחר מחדש, כן הסכימו בע"פ ובכתב על בחירת ההרה"ג ר' חיים נחום למלא מקום דב-הרבנים בשורקיא. — הרב ר' ח"ן מקבל מלגרות ומכהבי-חדה וגיל על בחירתו מכל תפוצות-ישראל, ממורקיא ומאירפה, מ"ב ומי שאינם ב"ב, המכירים אותו ומוקירים ערכו, יום יום.

חברת-כ"ח בפארים מלגרותה לו לאמר: תודות אין מספר לאנשי הועד הנשמי והרוחני, אשר בחרו בך ר' ח"ן. ואנחנו מלאים ניל על-בחירתך, צלח ורכב על במתי ההצלחה למיבת-הכלל.

ה"אריאנס אלימאן", ה"ילפספיראין" מלגרותה לאמר: שמח לבנו ויגל בכבודנו על-בחירתך למ"מ ר"ר במרקיא ובי גם ה"סובלי-פורט" סמכה ידה על מנין. חזק ואמץ וכו' גם עשה תעשה וגם יכול הוכל. השר ב"פ, העומד על עניני חוץ מצד-צרפת בבירה הזאת והקונדי דע-קמונדו, הנמצא היום פה דרך-עסקיו הרבים. מלבד המלגרות, בבדוהו לבקרו בהיבולו והקונדי דע-קמונדו מסד בידו 1000 פרו' לחלקם לעניי-העיר, לאות על הרגשת חזותו, כן ישמחו ויעלצו בו כל-העם מקצה. — עתה החלו להרים קול מביה ומחוץ לחלות פני אנשי הועד הנשמי והרוחני לשים עשרת-חכם באשי על כל מלכות מורקיא על ראשי ומכל-עבר ופנה יתנו קולם, כי הרב ח"ן יהי לראש ולקצין. ומכל המדינות סביבותינו יריצו מלגומים ואגרות יום יום, לבחור בו מבין חמשת הרבנים ממורקיא המוצעים בתור קנדימים להרבנות הראשית. גם מבתים מלאים חחימה לאלפים באים מחו"ל בסגנון זה. ובימי-החג העבר נתאספו אספות רבות בכל כפרי הבירה הזאת והטפות אין מספר הטיפו מדברי-צחות כנאומים נמצים על הרב ר' חיים נחום, וקול-הידר נשמע בכל-החצוצות: יחי דבי חיים נחום, ראש רבני מורקיא (חכם באשי).

ואחרי כל הכבוד הזה ויותר מזה (אשר לא ספרתי לפניכם אף החצי) אשר נחל רבנו ח"ן הן מהממשלה החדשה והן מאדוננו השולטן יר"ה ומראשי קהל ערת ישראל במורקיא ובאירפה, צר לי מאד לפרסם ולהראיכם רוח-ההתפעלים בשלומנו, כי עוד נמצאים אנשים מחו"ד העד הרוחני, (ומעטים המה בני עליה) אשר אין רוחם נוחה מכחירת הרב ח"ן לחכם-באשי. הסכה? לא אדע שחרה. ואין דעתי משגת מעמם ונמוקם. אבל זאת ידעתי באמנה, כי אם יחרו להפיק זממם, יגדמו חרבן שממה, ימו אשיות הועד-הנשמי לפול, וישביתו שלום העדה לימים רבים. לא תקום עצתם ולא תהיה. ורוח מבינתי יענני, כי סוף סוף יאלצו להטות אחדי-רבים, בי השעים אחוים ממאה המה הדבקים בנו ונפש בר' חיים נחום ורוצים בו לראש הרבנים במורקיא.

חכם קהל בחיירא-פאשה בקושטא
מנחם פרחי ס"פ.

מחרוב ומרחוב.

שוונות. נציב ווארשא סגר את כל בתי הספר הפולנים. — במידאנדא בפרס קבל נציב המלך תבה מטברים, בפתחו אותה התפוצצה; הוא ובנו ותשע נפשות אחרות נהרגו. — חיל אוסטריא-אינגארן יצא ממדינת נוביבור אשר למורקיא (בין בוסניא, סרביא, ומונינינרא). מעתה נמסרה המדינה לצמיתות למורקיא. הסרבים כועסים, כי הם דמו לדישת אותה. בי יושביה סרבים והיא מפסיקה בין סרביא ומונינינרא. — קנימת סחורות אוסטריא במורקיא ובמצרים חללה. — שני השודדים, שבזו בנגה המדינה בפסח החדשה מ"ב אלף כתר באימם על הפסקידם, כי יורו, נתפשו. הם רוכים נוצרים. — הרופאים שחקו תמיד על מנהג העם לשרוף צוקר בחדר החולה. לסחר את דאוויר, הם אמרו, כי אין האוויר מסחר בזה. עתה

הוכיח בנסיון הפרופסור טריבלר ממוסד פסטור בפאריז, כי בשרפת הצוקר מתהיה בתוך העשן מין גז, הממית כאמת את כל הנצילים. הקיסר וויהלם בא ביום ד' שבוע זה לבקר את הערצהרצונ פרדיננד ולצוד עמו ציד. גם יבקר בוויין את הקיסר, ששב בשבוע הזה מכורפסס. — בקונסנטנינופול סרבו גדורי השולטן, ללכת לארץ ערב כאשר נצטוו. המצניא שלח עליהם גרוד מן הטורקים הצעירים. המודדים ירו עליהם והם השיבו. תשעה אנשים נפלו חללים ורבים נפצעו. — בבוקרסט בירת רומניא היתה ביום א' הפגנה של אלפי איש נגד אוסטריא ונגד ממשלתם המתלכה בידיות עם אוסטריא. המה תובעים להשיב להם את נוקובינה ואת ארץ שבעת המצרים. — בעיר חוטיין בבסאריא אצל גכול נוקובינה התנפלו שודדים על בית הדאר, הרנו שני פקידים וכזו פ' אלף רובל. — בספרד נמצאים ביום יום במבות וחמר מפוצץ שהנחו למופש למלך. — יושבי ארץ טיבעט מרדו במלכות חינא. הם רוצים לפרוק מעיהם עול זרים. מושל טיבעט, הכהן הגדול, אכד את שלטונו על ארצו. ממשלת חינא קראתה לפקין. ממשלת אוסטריא מסרה אר הנגה מועצת הממלכה הצעות חדשות בדבר הבטחת דלת העם לעת זקנה. כל אכר, כל בעל מלאכה וכל סוחר קמן יהיה חייב להבטיח את עצמו לעת זקנה, לשלם בכל שנה איזה איזה סכום קמן. למען יקבל לעת זקנתו את צרכי מחיתו מקפת המדינה. גם הבטחת הפועלים התרחבה מאד בהצעה הזאת. אך לע"ע אין תקוה שימחר הפרלמנט לעסוק בה. — ועד המדינה בלבז החליט, להסכים לחבור העיר קראקא עם פדגורוז ועשר פרוורים סמוכים לעיר אחת, שמספר יושביה יהיו יותר ממאה וחמשים ארף נפש. — כמעשען בשלזיא האוסטרית התקוממו הפולנים נגד האשכנזים והכיני מהלומות נגדם בכלי נשק שונים. רבים נכלאו. מהומה גדולה בעיר. — בניהם ובזכמים היה ביום ג' רעד אדמה. — נציב ווארשא פתח שוב את כל בתי הספר הפולנים.

*

בטור המסחר היהודי בפולין. הפולנים כפולין הרוסית מחקים מעשי אחיהם בנליציא. להפקיע את המסחר הקטן מיד היהודים ולעשות את האברים עצמם לתגרים. כבר נוסדו ע"י חברות קנסום שבע מאות הניות שד אברים בכפרים ועל היהודים להתחרות בהם ולהוריד את המחיר. בזה יפסידו האכרים. אבל גם היהודים לא ירוחו. עתה היתה אספה של החברות האלה בווארשא. להיעץ כמה להתחזק נגד התחרות היהודים. נגמר כזונן בווארשא בתי מחסנות לסחורות שונות: שהחניות הנוצריות תשיגנה שם את סחורותיהן בזול. עתה לא רק המסחר הקטן של היהודים בסבנה, כי אם גם המסחר הגדול של יהודי ווארשא. הרוסי לשטתו והפולני לשטתו, ידי הפולני לא נגאלו חלילה בדם יהודים. יש לו תחבולה טובה להבחיד את עם עברתו בלי שפך-דם.

מלך ספרד מן המאה העשרים. זה כמה פעמים נשמעו קולותי כי ספרד קוראה ליהודים לשוב ומבטיחה להטיב עמם. אבל היהודים, אף מזרע גזקי ספרד אינם חומדים לשוב לארץ פרדיננד ואיזבל. מה היא ספרד בזמן הזה הראה מלכה בהיותו בתור אורח הקיסר בימים האלה בכורפסס. הקיסר כבדו בתאר פלדמרשל-לייטננט אוסטרי והיה צריך לתלנשת של גנרל אוסטרי. בבית מלונו הזמינו לו את גדול החישים בעיר לקחת מדתו. כאשר בא החיט וכיש בו המלך בתמהון ושאל: היהודי אתה? "לפקודתך הוד מלכות", ענה החיט. "אם כן" השיב המלך, "קרא לי חיט אחר, כי לא אתן ליהודי לנגוע בי".

ויהי מקץ. אין אנו יודעים מה חלם פרעה הגליצי, שיהודי ביתו זכרו את הגער העברי, ששכחוהו זמן רב למרות הבטחתם. יהודי ביתו של ועד המדינה בנליציא הכניסו אינטרפלציא ושאלו: א) מתי תאסף האנקמה לבחון את סבות עניות היהודים בנליציא, כמי החלמת ועד המדינה ביום 27 מרץ 1907? ב) מתי אומר הועד השולט לבא בדברים עם הממשלה, לעשות איזה דבר להחיש עזרה לעניי היהודים, להמציא להם עבודות ולתמור בירי הרשים? ג) מתי יציע הועד השולט את הצעותיו בענין הזה? עתה כבר יצאו צירינו ידי חובתם

המרה לבחוריהם והם יכולים לשוב לדאוג לעמם הפולני ולעניני המדינה.

אספת המזרח ויהודי רומניא. כפי שמודיעים "הנייע נאציאנאל צייטונג" אומרת החברה "כל ישראל חברים" מפאריז, להכיא את דבר הפרת הכרית הברלינית ע"י ממשלת רומניא שלא קימה את התנאי, לתת ליהודים שווי זכויות לפני אספת צירי הממשלות, שתתאסף לרון בעניני ארצות הבלקן. רומניא לא התאשרה ע"י הממלכות להיות ממלכה עומדת ברשות עצמה רק ע"פ התנאי הוא.

היהודים בבבל בצרה. ראש הרבנים בקושטא השיג הודעה מכלל, כי אחינו בכנרד הם בצרה גדולה. המחמדים מפילים עליהם פחד ומכים כל יהודי הנראה בחוץ. הם מסתתרים בבתים והחניות סגורות. ערך המומרים. האסטור. ווכנשריפט" מביאה ספור אמתי יפה, להראות מהו ערך היהודי המומד בעיני כהן נצרי הגון. החלם הראשון של הספור הוא כך: יהודי זקן אחר, עשיר גדול מחשובי אחינו בכורפסס, יש לו אחוזת נחלה במדינה. פעם שלחו אנשי העדה במקום הנחלה היא דפוטציא אל ההגמון הקתולי לבקש ממנו איזה חסד. בראש הדפוטציא היה היהודי בעל האחוזה, כי היה ידיד נעוריו של ההגמון וישב עמו על ספסד אחד בביה"ס ושניהם דברו תמיד בלשון אהה. כאשר באה הדפוטציא אל ההגמון השתומם היהודי, שההגמון מקבלו בקוררוח ואינו מדבר אליו בחכב בלשון גכה. הצירים התמדמהו הרבה בבית הגמון, כי כבדס בארוחת הצהרים. בסוף נודג ההגמון אל היהודי בסרן זוית ושאלהו בסתר: מתי המרת את דתך ולאיוו תבלית? היהודי נבהל וענה בחנופה: "אמנם אני מוקיר את הדת הקתולית, אבל את דתי לא המרתי. הגני יהודי נאמן כמו בימי נעורי ויותר מאז זקנתי". עלזה ענהו ההגמון: דע יודי, בי אני מתנגד מאד להמרת הדת של היהודים. הגדול והקדוש בקניני האדם הוא דתו והעוזב את דתו אני שונאהו. איני זוכר מי הגיד לי, כי נעשית קתולי וזאת היתה סבתי להתנכר אליך. מעולם לא מפלתי בהמרת דת יהודי. בכוא אלי יהודי להמיר דתו אני שולחו מעל פני כחרי אף. אם הוא רוצה דוקא לבגוד בדתו יבמש לו סרסור אחר. — חלקו השני של הספור הוא כך: צעיר יהודי אחר, פקיד במניסטרוים האונגרי, המיר דתו וכל כך בחל בדת אבותיו עד שהשביח מולדתו מלבו (ורמה, שאין לו שום יחס עם היהודים, כאשר נקש לשאת אשה, חזר על כל בתי העשירים הנוצרים וכלם דחוהו בהודע להם, כי הוא בן יהודי. מאין ברירה ירד ממדתו ונאות לשאת בתולה בת פקיד נוצרי עני, אלא שרודה ההגמון הוא עשיר גדול וכמותו תפול דה ירושה הגונה. הנערה ואבותיה נאותו לו בתנאי שיסכים גם ההגמון, כי אין למרות פיו. וההגמון לא הסכים להשיא בת אחותו ליהודי מומר. — החלק השלישי הוא פער: בת אחותו של הגמון קתולי נשאה למז"ט לרופא יהודי, מבלי שהמיר את דתו וההגמון הסכים לזה. הקוראים יבינו, ששלשת ההגמונים האלה הם הגמון אחד.

יהודי פולני. בעל הבית עדוארד באבאק בוויין טרא לעורך הדין ד"ר זשאק אדולף "יהודי פולני", לבזותו. עורך הדין הזמין את מחרפו לדין והשופט מצא בכנוי הזה פגיעה בכבוד וענש את המחרף למאסר שלשה ימים.

מות יעקב שמערן. היהודי הזקן בן פ"ג שנה יעקב שמערן, מוזג בכפר אצל רישא, מת בבית בלאו. בזה נגמרו חיים מלאי כעם ותמורדים על אשר נפל גורלו להיות קרבן השנאה ליהודים. האכרים האשימו אותו, כי הרג את האבר גריגורי כלילה. עדים לא היו, רק עד אחד העיד, כי ראהו באותו לילה מרחוק באישון חשך. שמערן נידון ע"פ העד הזה למיתה. ביה"ד הגדול בוויין כטל את המשפט ובמשפט שני יצא זכאי. אבל הקמינור לא שקט והאשים את עדי שמערן בעדות שקר ונדונו למאסר קשה. ועפ"י האשים את הזקן עוד הפעם על מכת מות ונידן למאסר קשה לארבע שנים, אבל לא ישב רק חצי שנה, כי המות פדהו. רגע לפני מותו. אחרי הודי הבטיח, כי נקי הוא מהטון שהמילו עליו.

לחץ היהודים ברוסיא. ליאונזער לעבען מודיעים מפטרבורג, כי צירי הפועלים בדומא ישאלו באינטרפלציא

ספורוס צוה להקנות את שבווי ישראל ולצלכם אח"כ, אף שנמצאו ביניהם יהודים, שהיו פרשים רומים, שאמרו לעשות להם כזאת ⁵. בחוץ לארץ סכרו היהודים הרבה מאד, באלכסנדריה ערכו כמה מטבחים יהודים בסגנון גדול עד שהתלמד אומר שג' פעמים חזרו ישראל למצרים וגי פעמים נדקו, הפעם הג' בימות טורגיניוס(טר'ינוס) (מכלתא י"ד ר"ג). וכן קיסרין, שהתנפלות נוראות היו שם על היהודים, היתה מפורסמת כל כך ברעתה עד שהתלמד אומר, שכבר בימות החשמונאים היתה קיסרין בת אדום יתד תקועה לישראל (מגלה ו). הנכרי היה יכול לעשות ביהודי ככל אות נפשו. יש כמה דנים ע"ד הירא מפני נכרים (שבת כט:). ע"ד מי שהוציאוהו נכרים (עירובין מא:). הנכרי חשוד ע"י זה עד שפיכת דמים (ע"ז ככ.). סתם עכו"ם אנס הוא (ב"ב מה.). ועשו ממאן לקבל את התורה משום לא תרצח (מכלתא כ' ב.). אין מסתפרים מן הנכרי, לכל היותר בראי (ע"ז כט.), כי יכול הוא לחתוך את צוארו, ההולך עם עכו"ם מופלו לימינו (חולין צא.), למען יוכל להגן על עצמו. המשכיל הנכרי לא מצא כהתיחסות הרצחנית הזול דבר רע, לכול היותר הזדמן, שחשב את היהודי למהות מנונה ביותר, שישווה ללכך את היד ברמה, פיקוסטרטס אומר בכוז של סור-הרם: "בכל פעם שבא אחר וספר לי, לי אלף יהודים נפלו, ג' אקף יהודים נפלו, (במחמת מיטום) שאלתי את המודיע, מה עשה האדם, הכי אין לו דבר יותר גרוע בראשו".

יש פסיכולוגיה של חזק. האשכנזי או הכלבי בעל התרבות, בכואו לאפריקה ומוצא כושים חלשים, שאין בהם כח ההגנה, מונה ברגשו הטבעי של הנכור הפע לנסות את בחות'ו, הוא מענהו ומיסרו, לא מרוע לב, אלא משוירות, מן החוש האינסטינקטיבי-הפראי של התקיף. יחס דומה לזה שורר גם נגד היהודים. היהודים היו רחופים סחופים ומטורפים (יבמות מז). ואם באנו דברת את הצרות אין אנו מספיקים (שבת יג:). ישראל נקראו "על שם יסורים" (שהש"ן פ"א). ר' לוי אומר ברגש איומ של דברוך וצער: "אמרה כנסת ישראל לפני ה' אני הוא איוב" (איבה רבה פ"ג א'). בי ישראל עשויים דייש לכל באי עולם (ב"ר פמ"א) ונדרפים מכל האומות (פ"ר פינ"ט) ורק ככולו יעקב צווח על מה שעשו לו די עשו (ב"ר פס"ה). ולא רק דריתת הנוף, אבל גם לחץ, כספי סכלו היהודים, לחץ קבוע לפי שמה קבועה, מיטוס יצוה אחר החורבן, למכור את כל שדמות ישראל ⁴. היהודים היו משלמים מס יותר גדול מאשר כל שאר האזרחים ⁵, היו משלמים שקל אחד ככל שנה ליופיטר. תחת לכ"ה ⁶, ובעבור זה היה ל'היהודים לסבול הרבה, אם רצו לחתנכו, להברית את המס. סומון מספר ע"ד זקן בן תשעים שנה, שבדקוהו לפני המון אנשים, אם נמול הוא ⁷. ע"ד המסים מתאוננים היהודים מאד, על הפיסים והזימוניות שהיו מנלגלים (ירוש' גמין פ"ה ה"י) ומכבדים בארנוניות, דימוסאות ונלגלות (איבה רבה פ"ג ג'). לא רציתם לשדמם בכע נלגלות, דרי אתם שוקלים מ"ו שוקלים במלכות אויביכם (מכלתא י"ט א'). כפי דברים המלכות אוכלת את ישראל וכו' (אדר"ג פ"ח). בזמן הזה שאדם יוצא לשדה פגע בו סנטר דומה כמי שפגע בו ארי, נכנס לעיר ופגע בו נכאי (של המסים) דומה כמי שפגעו דוב (סנהדרין צא:). לחט המסים היה איוס. כשהפל הקיסר נרוה את הרשעה במסירות ע"ד המסים, הוטכעו מטבעות מיוחדות לזכר אשר בסלה המסירות בענין המס היהודי. בסוף המאה השנית לספר"ג פנו היהודים אל הנציב הסורי, שיקל את המסים, וענה: יאתם דיושיש שאכל את המסים, ואני הפק' להמיל מסים אף על האויר שאתם נושמים ⁸. אבל לא רס מסים מציקים היו. עוד יותר. פקידי הרומים היו גוזלים באונס גוזלים וחומסים" (ב"ר פ"ח). בלדר מן הממשלה חומר דבר ולקוהו (ב"ר פ"ח). מסדור לקח לא' אקף זוז (יומא יא).

יהודי יליד רוסיא בוויין אלף כתר באיומים, בדרכם ברוסיא.
ועידת הציונים מגליצא-המערבית. בשבוע הזה היתה כתרנוב ועידת הציונים מן הדיסטריקט גליצא המערבית. נועדו מ"ח ציר ומן הועד הארצי היה ד"ר ברודא ובתור ארח הדפוטט ד"ר גבל. הציונות בגליצא המערבית התקדמה הרבה. בשנה הזאת נאסף פה סך 5000 כתר לטרן הקימת. 1200 שקל, 1100 כתר לקפה של המפלגה, חברות חדשות נוסדו בכישש, בגלוגוב, במיעלעע וברווידוב. חברת "השחר" נוסדו בטרנוב, ברישא, בדמביי וכיסלא. בקראקא נוסדה חברת חלוצי עצמות. ברישא יוצא עתון ציוני. בקראקא יסדו הציונים הסתדרות הסכלים. ביהמ"ד הציוני בקראקא הולך וגדול. גם נוסד פה ב"ם לעם המתנהג כרוח לאומי עברי. — ד"ר פלדבלום דבר ע"ד המצב הציוני והיהודי בכלל. — נבחרו לועד הדיסטריקט. ד"ר וואהרהאפטיג, ד"ר תון, חיים אונגר, פיציני, ד"ר פלדבלום, ד"ר הרשטיין.

עבריה. בישיבת המרכז "עבריה", שהיתה בלבוב ב"ח תשרי ש. ז, הלל: א. — המרכז "עבריה", שמושכו בלבוב, ישתדך ליסד בגליצא סוכנות של ספרים עבריים, שתתן לאגרות "עבריה" ספרים עבריים כשעורין בתנאי שכל אגדה תתן למפרע סכום ידוע ובעד השאר יערכו אחדים מחבריה. — ב. — המרכז יפנה תקף אל "תושבי" נורשה בדבר הוולת מחיר ספרים עבריים בשביל האגרות. ג. — המרכז ישתדל לשלוח בכל חדש מכתים-חוזרים לכל האגרות. ד. — המרכז יפנה תקף אל כל האגרות בדרישה לשלם את מס ההסתדרות. ה. — ליסד קלוב של גוואמים, יזיתחבו לנסוע להטיף לטובת "עבריה". ו. — ליסד בסטריא לשכת תעמולה, שכראשה יעמד החבר מר דינדרוק. ז. — בכל הנוגע ליסוד אגרות "עבריה" וכתעמולה צריך לפנות רס אל לשכת התעמולה. ח. — על החברים ה"ה א. מ. ליפשיץ ורפאל סופרמן לערך רשימת הרצאות וקריאות בשביל האגרות ואותה יפרסם המרכז באחד ממכתביו החוזרים הראשונים. —

כתבת המרכז:
S. Jawitz Lemberg, Goluchowskipl. 14
כתבת לשכת התעמולה:
H. W. Diesendruck Stryj.

לשקרן אין זכרון, שנוצר אחר שווא עבודה כתב כתבבשה אל עשיר ידוע, לתמוך כידו וכתב כך: "כותב הטורים האלה הוא בן יחיד לאלמנה עניה, שמתה זה עתה בלי בנים. מהנכסתי הללה אני מוכרח לספרס אב וקן עור וארבעה אחים קטנים.

משרדה הספרות והמדעים.

בויון היהודים ע"י הרומיים.

מאת מתתיהו מיוזש.
(סוף).

היהודי המתועב בעבור מאונו להתאחד עם יושבי הארץ, נעשה חפשי כצפור לכל לוחץ ועריץ. בשבילו, למרות שווייהזכיות הכתוב, לא שמו לב הרבה להחוס, הליאופטרה מאנה בשעת רעבון לחלק דגן להיהודים ¹. את אנטיגונוס המלך החשמונאי שמרד נגד הרומים, ענישו ככריתת ראש וכמו שמעיד יוסף הכהן בעצמו, זה הוא המקרה הראשון שיענישו את מלך באופן כזה (Antt XV 12). דיון קסיוס ² מספר עוד יותר ע"ד סופו של החשמונאי האחרון האומלל הזה, שאותו אסרו אל עמוד והלקוהו בשומים, דבר שלא נעשה עוד לשום מלך, ואח"כ המיתוהו. הרומים כעסו על היות עוד ליהודים איזו גדולה. בשאנרפס נעשה למלך, התנפלו כני אלכסנדריה, שלא היה הדבר נוגע להם כלל, על משכנות ישראל ושדרום והנציב פלקסוס, תחת לענוש את היונים המתנפלים. צוה אז להלקות את זקני ישראל. לא הפסידו הרבה על צדק וחוק. הנציב הסורי

את הממשלה על הלחץ החדש של היהודים ועל עשותה את הנבלת הננסת התלמידים היהודים אל כה"ם התיבונים והנכוחים לחוס מאושר. מקוים כי גם הקדמים יתמכו באינטרפלצא הזאת.
הפגנה אנטישמית בפאריז. האנטישמים בפאריז נקהלו לקרוא תנר על הממשלה, שהצרכה מצבת זכרון לסופד היהודי ברנר לזר בעיר מולדתו נים על היותו הראשון, שהרים סודו נגד עוות הדין, שנעשתה לאכפרד דרייסוס. הצורך ורשפור דרש לפני האספה ושפך חמתו על "הממשלה היהודית" והוכיח בראיות, כי כל צרפת נמכרה ליהודים. הטולות "הורידו את היהודים!" "מות לדרייסוס!" הרעישו את הבית. אחרי האמפה עשו תהלוכה בחוצות ובכל העיר רעמו הטולות "הורידו את היהודים!" "מות לדרייסוס!"

הבחירות בירושלם. בבחירות הכוזרים לכוור ציר לפרלמנט הטורקי נבחרו בירושלם שני יהודים, ד"ר לוי ראש הכנק הציוני והמורה העברי דוד ילן, באיבת האליאנס' אנתבי, ראש ביה"ם שלה בירושלם, עמל להבחר ולא נבחר, כי מפלגת החכס בשי פניויל ככרו את הציונים על פני ב"ב האליאנט.

עסקי אי. מחיפא מודיעים, כי עסק טוב יש שם בשביל בעלי הון. לארונג ארג פשתן עב למעשה שקים. בכל שנה מביאים שמה ממדינות הים שקים כמחיר ד' מיליונים, בעוד שחמור לשקים נמצא בסביבות העיר ובסוריא. אפשר לעשות שם לא רס שקים, כי אם גם חבלים ועבותות במדה מרבה. — במכריה נוסדה חברת לבנית בתים מהויע לעיר. בקרוב יבנו בתים רבים אצל סכו הרמכ"ם.

הרינת יהודים. שפיכת דמי יהודים בכוקובינה היתה לפרק ככוע בעתונים, נננת נפשות בגליצא. בכפר דיכמיניצה אצל ויזניץ בבוטוכינה, בשכת פרשת בראשית, באשר התכספן המניו להתפלל נערד בעה"ב מ' פאכט והוא היה העשירי למנין, ע"ב שלחו לקרוא לו. כאשר בא השליח אל ביתו מצא מחזה נורא, היהודי פאכט ואשתו שוככים על הארץ גוזרים לכתרים כתרים. הרוצח לא נתפש עוד, אף שידוע מי זמה הוא. כי נלה מחשבתו לרבים כטרם הוציאה לפעולה. תורת הנוצרים-סוציאליים הווינים, שהתפשטה בכוקובינה, מקבלה שם צורה ממשית.

צרת מי שאינו יודע לכתוב. בגליון מ"ב פרסמנו מה שהודיענו מסנדובא ווישניא ע"ד ילדה אחת בת שו"ב מדרדון, שהובאה מארץ ישראל ונעלמה בדרך. עם השליח אביה חשדהו, כי נגב אותה ועשה עמה כל תועבה והודיע זאת כפוכיציא, שטמרה את השליח, מענדל פעלדמאן, לביה"ד לענשים במיעלעץ. עתה יצא פעלדמאן זכאי. ביה"ד ברה, כי לא נגב את הילדה ולא עשה לה כל רע, כי אם מתוך שלא היתה לו אדרסה נרוה לדרודן, כתב מכל עיר ועיר מכתבים אל אביה והמכתבים לא הניעו שמה והאכ דא ידע מקומו, על בן היה פ"מ מוכר לנרוד ממקום למקום, בי לא היה לו במה להחיות נפשו. לנסוע לאשכנז לא יכול, בי לא היה לו לא בסף ולא תעודתמסע.

כרי שחרד וכלי ירושה. מקרה סנציוני הוא בזמן הזה אם מקבלים באיוז עיר רב בלי מתן כסף ובלי זכות ירושה. מקרה נפלא כזה קרה בעיר טורקא ע"ג ספרי. שם נבחר לרב אב"ד הרה"ג ר' אליעזר מישל, שהיה עד בה אב"ד בנולינורי בחירתו נתאשרה כבר מאת הרשות. שני אנשים, שנחשדו, כי קבלו מתן בסתר מאת הרב, נשבעו בשכת לפני קריאת התורה שכועת אמונים, כי ידוהם לא נגואלו בדמים. גם הרב בעצמו אמר בדרשתו על "הן צדקו", שלא נתן ולא יתן אף פרוטה לשום אדם. כבר שם איזה נכד עינו בעיר הזאת לכונן שם מושבו ולפחת אש המחכת והנושים אחריו רצו להחריב העולמ כצעקס חמס, כי מקבלים ר"ל רב הודיע גם קרוא וכתוב ולכן הוא בודאי ציוני. אבל לא עלה הדבר בידם. הפהלה זכתה בהשתדלות בעה"ב ובראשם ראש הפהל ר' משה שחטר לנאון אמתי הראוי למשרת הרבנות. מ נ"ו

פליטי המהומות הרוסיות. בויון נתפשו שני בחורים יהודים ילידי רוסיא, שכקשו להוציא מידי רוסא

¹ Ios.: Bellum II. 15.
² Ios.: Bellum VII. 6.
³ Appianus Alex.: Syracus liber c. 50.
⁴ Dio Casius LXVI.
⁵ Sueto; Dominitius XII.
⁶ Spartianus: in Pescamium uignum c. 3.

⁷ c. Ap. II. 28.
⁸ Dio Casius XLIX.

הנני מברך בבמו"מ את רעי מר אליהו לויליבט
 לחתונה עם מרת יהודית קליגר מאשווענצים.
 צבי הירש פלענסער.
 הריני מברך בידירות וברנשי כבוד את ירדני
 היקר מר יוסף בעסער מדמביצה לחתונה עם מרת
 ח' פייט. מרדכי טהארן — קראקא.
 מקורות לבי אברך את ירדני האהוב מר צבי
 אבט מסנוק לארוכו בכרבת מו"מ.
 יחיאל זילבער — סאנוק.
 מעומק לבנו הננו מברכים בבמו"מ את ירדני
 מר אליעזר לאנדער לארוכו עם מרת מאניץ פריינד
 מקאנטשונא ומו"מ להוריהם.
 וואָלף מויבענפעלד. משה מנחם קירש — פרבניק.
 הנני מברך את כבוד ירדני הנכבד אבא אפפעלבוים
 ברישא, לחתונה בתו בבמו"מ וסימן טוב.
 יהודא לייביש קארעמץ — בראפטשיץ.
 בלב מלא גיל אביא בבמו"מ לש"ב וירדני מר
 יצחק בלאך מקאסוב לכלולתו עם ס' עמיל פרעהליך.
 אברהם וויינרב — דלטיץ.

אל ועדי בתי הספר ואל המורים!

בכל הנוגע ללשכת המודיעין צריך לפנות אל:
 אלי בדבר המצאת משרות או מורים לא יקבל
 מענה. -- אל ביה"ס במרנוב לא נתמנה מר שרפשטיין,
 כי אם מר אומנסקי.
 רוהטיץ, חשון אתת"מ. רפאל סופרמן.

תמונות וטפוסים

מאת הסופר החביב הנודע

שבה וואלכאווסקי

המכיל

שלשים ספורים. מחזות וציורים

מהיי היהודים בגליציה.

מחיר הספר 60 העלער במרקאות, ועם
 המשלוח עוד 5 הלר. להשיגו אצל המו"ל:

S. L. Deutscher, Podgórze.

שבר הרופאים בכבל. במצבת אבן, שנמצאה
 בחרבות שושן הכירה דשום חוק, שבו נקצב שבר
 הרופאים ושבר עושי מלאכה שונים ושכירות אניות
 וברומה בכבל הקרמונה בזמן שלפני אברהם אבינו.
 שבר הרופאים היה רב מאד לפי הערך. שט כהוב
 לאמר: אם ינתח רופא באיזמל בשר אדם לדפאו או
 כי יפתח חבורה להציל את עינו, שברו הוא עשרה
 שקל כסף סבן חורין, חמשה ממשוחרר ושנים
 מעבד. אם ירפא רופא שבר-עצם או בשר אבר
 רך שברו חמשה שקל כסף סבן חורין, שלשה ממשוחרר
 ושנים מעבד. "שקל כסף" היה סכום רב בימים ההם,
 כי הבונה ספינה אינו מקבל לפי הרשימה היא רק
 שני שקל כסף ושכירות ספינה ליום תמים אינה רק
 ששית השקל. השכר הרב של הרופא נערך על פי
 האחריות, שהוא מקבל על עצמו, כי הרופא שנתח
 כשר אדם לרפאותו והחילה מת או אבר את עינו
 קצצו ירדני של הרופא. ואם החולה היה עבד או על
 הרפא בחזור עבד אחר לבעליו.

צבי אבט מאורשים בחדש תשרי תרס"ט. פשמייטל.	פייגע בלאו
סימא זילבער מאורשים בחדש חשון תרס"ט. וואלאווא (בוקובינה) סניאטין	אייזיק קראמער
בערמא איזענבערג מאורשים	אברהם ווייסבערג
סאמבאר	בראדינא

הנני מברך את ירדני מר אבא אפלכאום ברישא
 בבמו"מ לחתונה בתו. ש. מ. לזר.
 הנני מברכה את מרת ליבא וועקסלעד מברעזין
 בבמו"מ לכלולתה עם מר קלמן וועקסלעד מקימרא.
 חוה אברדם — מרנוב.
 להמאורשים בערתא קאסירר ומענדל שניצר
 שולח את ברכתו. אליעזר היליטשר — יגילניצא.

מן דבי קיסר היו גזולים את היהודים (ב"ב י.), אם אין
 היהודי עושה צדקה בא הנכרי ונוטל בזרוע (שם ט.).
 ולחנם כל מחאה. משמטמן נכנסם לאדם שוכן אינו חוזר
 לבעליו (קה"ד פ"א ז'). ואם יש ממון לאדם כבר מכנסת
 מכות הרשעה עין רעה (ב"ר ע"ו). הרוצה להצר את
 ישראל, אינו עוף כלל (סנהדרין קד.). הקיסר יוליוס,
 שראה חלק מן העוני, שסבלו היהודים, כשל את המס
 היהודי ('). אבל מה זאת נגד החמס, אשר בו שלמו
 פקידיו רומי על העם השנוא חסר איל.
 פלא היה ליהודי, שאחרי רדיפות ולחץ ועוניים
 קשים עודנו מתקים, ישראל חזקים בין ע' אומות. מה היו
 יכולים לעשות, לולא ה' עוזר להם בכל שעה (יומא
 סט.) והוא מבטל כמה עצות רעות (ס"ד פ"ב). לא
 רק היהודי שריו בצער, גם ה' (ש"ד פ"ב), כי כל מקום
 שגלו היהודים, גלתה השכינה עמהם (מגילה כט.) ה'
 מצמער כסבילת היהודים, בשעה שזוכר את כניו, שהם
 שרויים בצער בין אר"ה, הוא מוריד ב' דמעות לים הגרול
 וסולו נשמע מסוף העולם ועד סופו (ברכות נט.). אומרת
 הגדה פיוטית. הנכרי מתגאה במלכותו, וגם היהודי מתגאה,
 לו יש עולם הכא (ב"ר ס"ג) ובכחינה מוסרית מוטב
 להיות מן הנרדפים ולא מן הרודפים. שאין לך נרדף
 בעופות יותר מתורים ובני יונה והכשירן הכתוב לבני
 מזבח (ב"ס צג.). יעקב ירא, אולי שרו של רומי לא ירד
 לעולם מגדולתו (וי"ד פ"ט). שרומי תהיה באימות
 חזקה מנחשת. תקפה המיד אימה. אבל הרגש המדותי
 נבר, הרגש של שבר ועונש. שדברי ימי עולם" הם
 "משפט העולם", היהודי ידע בכיורו ששומט שישאל
 לוקים בו. סופו ללמות (מבלתא י"ז י"ד). אם אמנם שאין
 איש יודע מתי תפול (פסחים נד.). והיהודי צדק, רומי
 העתיקה אפסה. במקום שרועימו הפטריוטיים הגאים ונשאו
 את קולס הדורש, המריכוניס, במקום שנשכחו מאחורי
 מרכבות הנצחון מלכים ושרי עמ, שם היום חורכה. רומי
 חדשה התנשאה על פרברי העיר, רומי שהיהרות השנואה,
 אם אמנם בצורה משונה, מושלה שם ויהודים נרדפים
 היו לקדושי עליון... זאת היתה הנקמה הכי נוראה, שיככה
 ההיסטוריה לנקום באותו האימפריום העריץ.

*) Epistolaer. 25. N

חברה-הומנדיטית "ברמל"
 רוהטיץ.

הממכר היחיד מין והאניא א"י מיקבי רוטשילד
 המהוללים מאגדת הכורמים מראשון לציון.

יין וקאניאק "ברמל" המה המשובחים בין יינות וקאניאק א"י, ונוהר את הקונים
 לכל יבשלו בידי המוכרים יין הנקרא יין א"י, העוללים רק להכאיש את המרקא
 המהוללה של יין וקאניאק "ברמל", כי רבים הסה, אשר לא ידעו להבדיל בין יינות
 "ברמל" ובין אלה היינות פחותי-הערך דמתקריים יינות א"י.
 הפקקים והמנופים של בקבוקינו חרותים כשם "ברמל" וגם האתיקטים
 נושאים עליהם שם "ברמל" ולמען השמר מזיוף ידרוש כל איש בפירוש "יין ברמל
 וקאניאק ברמל". רק היינות שלנו השיגו מדילות זהב על התערוכות פריז (1900)
 וויין (1906) וכן רק היינות שלנו קבלו תעודות מהפרופסורים: פוש, פריז,
 וועריגע אדעסה, פאולעווסקי מלבוך ועוד, ולא היינות האחרים המבונים בשם
 יין א"י. -- אלה המכריזים על מערבם, כי יש להם המדילות והתעודות
 הנ"ל ירמו באופן מגונה את הקהל. -- לוחות המחיר נשלח לכל דורש. יינות
 "ברמל" בכבוקים נמצאים למכירה אצל: מענדל גראם ראימאנא 7; מ. בראני-
 דינגער פלאץ גאָלדשטיין קאזימירזאווסקא 5; האטעל קאמץ
 ראימאנא; וולאדיסלאו קאזלוואוסקי נדארעצקא 85; אליעזר סינאל קאזימיר-
 זאווסקא 20, ל. שאף לבוב סיקסטוסקא 7, כבב לבוב; שמעון הארטמאן כאריסלב.
 הוהרו מפני הרמאים!

לעמבערגער יודישער פאלהסקאלענדער

פיערצענטער יאהרגאנג.
 לוח לשנת תרס"ט לוח לשנת תרס"ט
 רעדיגירט פון גרשם באדער
 מיט ארטיקלען, ערצעהלונגען און גע-
 דיכטע פֿון: ש. י. אימבער, י. ל.
 ברובאָוויטש, א. גיטלעווסקי,
 מ. וואַגנער ווילד, י. תואש, א.
 יפה, מאַקס גאַרדוי, י. סלאָגים,
 ראובן פֿאהן, יצחק פֿערנהאַף,
 משה פֿערנהאַף, י. ל. פּרין,
 ד. קלינגהאַפֿער.
 דאס בוך ענטהאלט 212 זייטען גרויס-פֿארמאט.
 פּרייז 80 הערלעך.
 צו בעצעהען ביי:
Gustav Bader, Lemberg
 Sonnengasse 27.

הארים ופחמים
 ממכרות אשר בגליציה ופרייסען וגם
 קארלועגען ופשעכסא במקח השוה משלח
 ישר לכל החטת מסלת הברזל:
D. Goldstein, Oświęcim.

גאנזע-פעטט
 ראָהעם אוינר געקאכטעס פערזענדעט
 טענגליך פרישעס
Juda Zins in Husiatyn, (Galizien).
 פרייע אוינר הכשרים מהרבנים הגאונים
 מבערוואן, פּרעמייסלא ומסשרי זענדע אויף
 פערלאנגען.

דברי חכמים
 מורה דרך בכיאר דברי חכמים
 בתלמודים ובמדרשות
 מאת דר. וואלף מישעל

בספר הזה נפתרות החידות, שהציפנו
 חז"ל באנדותיהם על פי מצב החכמה
 ועל פי שיטות הפילוסופיה והרעיונות,
 ששלמו בעולם המדע בזמן התלמוד.
 המעיין בספר הזה יכין רמזי חכמינו
 הקדמונים ורזיהם, הכמוסים באנדות
 ובמדרשים וידע כמה גדלה חכמת
 הראשונים ומה רבו הרעיונות הצפונים
 במלים הפשוטות לכאורה. בספר הזה
 אין דרשות, כי אם דברי הניון כריא
 ופשוט, שכל ישר מאיר עינים.
 סחירו 3 כתרים עם המשלוח. להשיגו
 מיד המחבר
 Rabbiner Dr. W. Mischel
 Kimpolung (Bukowina).

געגרינדעט 1872.
וויכטיג פיר יעדען הויבעדארף
 איך פערזענדע יעדעס קוואנטום
 בעמטפעדערן צו רען אללערביליגסטען
 פרייען אומטויש פארטאפריי געשטאמעט
יהושע הארצער
 קראקוי. באַזשענאַציאַלא 13.

רוסישער טהעע
 עפאקט אוינר לאָז פאן 4 ביז 10 קראָנען,
 פער ק"ג. ביי:
L. Apermann, Brody, Postfach.
 פֿיר צופריעדענהייט ווירד גאראנטירט.

חידות ההגדות הנפלאות
ע"ד עשרת השבטים ופתרונו
 מאת שמעון מנחם לזר.
 כל הפרובלמות האלה תתבארה בחקירה מדעית חפשיה, בהגדות כל הומנים כענין זה
 יגלו מקורן ומותן, כל ההשערות תבנה, להעמיד את הדבר על אמתותו.
 מחיר הספר 2 כתרים. -- להשיגו ע"י האדמיניסטרציה, "המצפת" בקראקא.

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686 228.—
 Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 176,528.370.—
 Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 30,748,986.—
 Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215.336.— } 13,934.003.—
 Reserven v. früheren Jahren für Dividende „ 11,718.647.— }

Folgende **Vorteile** bietet die **Newyorker Germania** ihren Versicherten:
 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3 jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

Frauen

empf. wir bei Blutstockungen uns. **garantiert** sicheres oriental. Menstruationspulver. Diskreter Versand in Brief geg. Einsend. von Kr. 4.50. International Trading Company Berlin W. 30.

כשרה זעלכווארע-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg,

Gołuchowskipl. 2

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה רעזיקאטעס; די פאבריק איז מיט דען מאדערנעסטען בעהעלפען איינ-נערעכטעט, ווי ערעקטירישע קראפט א. ו. ווי אינד ערצייגט

נור פרימאדואארע,
 בהכשר ה"נה ר' משה באב"ר האב"ר פה

„הפועל הצעיר“

אורנן הסהדרות הפועלים בארץ ישראל. יוצא לאור פעם בחדש בירושלים. מלא וגרוש מאמרים וציורים מחיי הארץ. בקרה נמרצה על כל המעשים בא"י בלי מושא פניב. — מחיר כל הנלוותה כמכתב עד אדול 2 בהרים 50 ה. גליונות בודדים: מכתב, שבט, אדר א' 30 ה' כל אחר, אדר ב' 20 ה' ניסן, אולול 40 ה' כל אחר.

המכירה אצל: L. Bendawid, Lemberg, Berka 8.

בית מסחר הספרים של

אברהם ראבינזאהן סטאניסלוי (גאליציה)

מטצא המיד מנחר גדול מכל מקצועות הספרות העברית והודונית ומכל ספרי חנוך ולעמוד לכל דורשיו. בבית מסחר ספרים הנ"ל הוא עתה המסחר הראשי של ההוצאות „הושיה“, „מוריה“, „האור“ „אביב“, „אוראעיות“ עביר כל ארצות איסטריה ואינגריה, ועומד בכרית המסחר עם כל המושל והמוסם שבכל ארצות הנל וכל ספר חדש בעברית או בורגון המופיע בכל מקום שהוא הנהו מהראשונים שמקבל אותו תיכף למכירה בזיל היותר אפשרי. ספרי חנוך ישנו במקחים נמוכים. ביבליאטיקה עברית מאתים ספרים 78 כתיים. מלון של כים גרובסקי קלוונר. מלון אשכנזי-עברי ד"ר מרגל בזול הכול. חכרות, מורים, מו"ס מקבלים רכש הגון.

האדרסה:
 Abr. Robinsohn, Buchhandlung
 Stanislaw.

Koschere Obst-Konserven

Unter Aufsicht des Herrn Rabbinate-assessors Aron Halberstain haben wir in unserer Obstkonserven-fabrik eine Abteilung für die Erzeugung von Koschern Obstkonserven wie: Marmelade, Dunstobst, Fruchtsäfte, Obstwein, Powidel etc. errichtet, deren Verkauf bei vorzüglichen Qualitäten zu den billigsten Preisen erfolgt. Oferten mit Hechscher versenden bereitwillig

Adolf Fränkel & Söhne

K. u. K. Hoflieferant Biala.

ערשטע קראקווער מיט עלעקטרי-שער קראפט בעשריגעבענע כשרה כשרה

דאמפף-זעלכווארען פאבריק

מיט דען בעסטען מאדערנעסטען מאשינען, ערצייגט שטענע פרימא כאלאמי וועראנעווער, ברוםט שיני-קען, קרענוירסמעל א. ו. ווי. פער-זעהען מיט הכשר של הכבוד"צ רפה. עמפליעהלט צו בילדיגסטען פרייווען. אייף פערלאנגען ווידר פרייו-קראפטע עט הכשר אינגעשיקט.

Emanuel Glaser

KRAKAU, Bożego-Ciała 8.

שלום אהרן ראזענטהאל

בעל רסטאורציא בלבוך מתכננ ליהודיע את כל מכיריו ומכריו הנכבדים, כי בראש חודש יוני פתח בית-מלון נהדר מאד ורסטאורציא ברחוב הקצבים מספר 13. שניהם ערוכים בכל מכשירי בתי המלון המסוארים ובתי המרוח הגדולים ובכל זאת הכל בזול גדול. הסוחר היהודי ההגון מוצא את עצמו אצלי כמו בכיתו בחוג מכירים הגונים. המאכלים נעשים בהכשר גדול וערבים לחיך היהודי הנאמן. בית המלון סוחר ונקי מחלאת העיר הגדולה, ע"כ בית מלוני הוא כמרכז ליהודים צנועים וישרים.

מעטה משובח

J. B. RAPAPORT

Dąbrowa bei Tarnów

GROSSMETHBRAUEREI

Gegründet im Jahre 1878.

עמפליעהלט זינגע אללגעמיין געריהם-מע ערצייגט אין פערשיידענען סארטען, א. צ. : ראטהען, ווייסען, ראפעלמעטה, קאפאזיין, כאלוניאק, ווישינאק, אימער ביטעלען-מעטה, אללא מאלאנא צו בילדיגען פרייווען; פערנעד: זינגענוואקס און שלאדער-האניג פיר קאלאניאדווארענהאנדלונג-גען. — פיר רעלע בעדיענונג אונד פאללסטע צופרייערענתיים ווידר גארנאמירט.

הוצאת „אביב“ ורשה.

3) קורות העברים (לכתי ספר ולמתלמים עם הרבה מפות וציורים) חלק ראשון במהדורה שניה מתוקנת) מאת ש. דוכנבו. — מחירו 60 ק/ משלוח 10 ק.

4) קורות העברים (חלק שני) מימי אלכסנדר מוקדון עד אחרית ימי הגאונים, עם הרבה ציורים ומפות מאת הנ"ל מחירו 70 ק/ משלוח 12 ק.

הכתבת:
 Wyd. »AWIW«, Warszawa.
 Nowolipie Nr. 15.

Wyd.: | Naftali Hof.
 S. M. Lazer.
 Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
 Drukłem S. L. Deuschera w Podgórzu

Bücher-Lieferung gegen Monatsraten!

Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde.
 Meyers, Convers. Lexicon 20 „
 Brockhaus „ 17 „
 Spamers, Jll. Weltgesch. II „
 Brehms Tierleben 11 „
 Leixner, Literaturgesch. 4 „
 Kaufm. Bibliothek 5 „
 Weltall und Menschheit 5 „
 Allgem. Naturkunde 10 „
 Sämtliche Klassiker (illustr.)
 Gediogene Belletristik „

Alles in neuesten Auflagen, prachtvoll gebunden liefert gegen Monatsraten von K 5.— aufwärts:

A. WEISSMANN
 Podgó. ze (G. lizien).

Kaufm. Fern-Unterricht!

בוכסיהונג (אללע מעטאדען), האנדעלסקארעספאן-דעני, דייטשע צפראבלעדרע, קויפכ. רעכנען, האנדעלס-א וויסעלערעכט, ווארענקונדע, געאגראפיע, שענשרייבען, וועלטגעשיכטע, עס פער אנטא-וועל פראכע, סטענאגראפיע (אללע סיסטעמע) א. ו. ווי. קאנן יערערמאנן אהנע בעזאנדרע פארקענטיגטע אים ברועפליכען וועגע אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האגראר מאססיג. — ביי גלייכצייטיגער טיילאגמע אן 4 לעהר-פעכערן.

Stenographie gratis

אנפראנגען נור געגען רעטורקארטע. פראס. יעקטע גראמטיס. פראקבערועפע א K 1.50 פראנקא. ערפליג גארנאמירט!

Erstes commercielles Unterrichts-Institut.
 Abteilung für briefl. Unterricht
 A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E.

Echtes Specialhaus von Echten
Gramophone-Phonographe
 Engros & Endetail
JOSEF WECHSLER
 KRAKAU und WARSCHAU
 in Krakau, Grodgsasse 71.

רעיווע אוימוואהל פאן יודישען אונד העברעאישען לאטשען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט די מורקע שרייבערע ענגעל" זאמטט 10 פלאטמען נור 35 פלארין. טעמאנד זאל דייע בעסטע געלעגענהייט פעררוימען פרייווקראנטע עט הויפטערצייכניסע אויף פער-לאנגען גראמטיס אונד פראנקא.

סעמי-עמאידלע-פארטרעטס

עכטע עמאידלע-פארטרעטס

עלפענביין-פארטרעטס

אך יעדער פאטאגראפיע אונטער גארנאמיע שפרעכענדרע עהנליכקייט צו בילדיגען פרייווען אין דער בעקאנט פארצייליכען אויספיהרונג. רייצענדרע געשעקארשיקעל.

פערטרעטער געזוכט.

קאטאלאג גראמטיס אונד פראנקא.

W. A. DERRICK, G. m. b. H. Berlin W. Lützowstr. 4.
 ערשטע אונד עלטעסטע פאבריק דער בראנזשע.
 קארדעספאנדענצע: דייטש, פראנצעזיש, ענגליש.